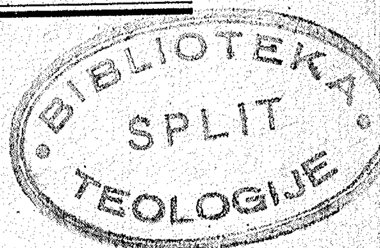
SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA II MAKARSKA 1962. BROJ 5.

DUH SVETI — KONCIL — MI

Kad iziđe slijedeći broj »Službe Božje«, Božjom će pomoću već zasjedati II vatikanski crkveni sabor. Više je puta isticano, i s vrlo autoritativnih strana da se nijedan dosadanji koncil nije tako temeljito pripravljao kao ovaj. Osim službenih priprava o ovom se koncilu dosad govorilo i pisalo kao o malo kojem događaju u povijesti Crkve. Sigurno se, što je najvažnije za njega mnogo molilo i žrtvovalo. A ipak je sve to samo priprava. Najvažnije, ono glavno dolazi sada. To se odnosi ne samo na saborne oce nego na cijelu Crkvu. Naši natpastiri mogu poći na put Božji u uvjerenju da ih prate molitve i najbolje želje svećenika i vjernika. Ako smo dosad molili časoslov sjedinjeni s papom Ivanom XXIII, za čitavo ćemo ga vrijeme koncila moliti povezani još i sa sabornim ocima, posebno onima iz naših krajeva. Bogu smo zahvalni i sveto smo ponosni da su toliki naši biskupi, svećenici i redovnici sudjelovali u pripremnim komisijama. Puni smo povjerenja da će naši saborni oci odigrati važnu ulogu i na samom koncilu, imajući pred očima naše prilike i potrebe katoličke Crkve po svem svijetu. Na nama je svećenicima da svoja srca i naših vjernika otvorimo što obilatijem djelovanju Duha Svetoga koji će se preko koncila osjetiti i u nama.

Već dugo molimo: »Obnovi i u naše dane blagdan Duhova«. Na to nas je mogla potaknuti samo duhovna veličina i pouzdana vjera Ivana XXIII. Na Duhove je ove godine u crkvi sv. Petra govorio još konkretnije: »Crkva ne može da zadrži žar neprestanih Duhova koji je prožima i nosi je da vuče stada prema bogatim pašnjacima vječnog života. To je zadaća katoličke i apostolske Crkve: sjedinjavati ljude što bi ih egoizmi i umor mogli ostaviti raspršene, naučiti ih moliti, privesti ih pokazanju za njihove grijehe i oproštenja, hraniti ih euharistijskom hranom, učvršćivati njihovo međusobno jedinstvo vezom ljubavi. Crkva ne pretendira da svakog dana prisu-

stvuje čudesnom preoblikovanju, izvršenom na apostolima i učenicima o prvim Duhovima. Ona to ne pretendira, ali radi za taj cilj i neprestano pita u Boga obnovu čuda. Ona se ne čudi što ljudi odmah ne shvaćaju njezin jezik, što su skloni da savršen zakonik vlastitog spasenja i socijalnog napretka suze na ograničenu shemu njhova života i njihovih osobnih interesa, što po neki put usporavaju korak. Ona nastavlja poticati, moliti, bodriti.«

Kad sv. Otac očekuje, kad naši natpastiri u tu svrhu putuju, onda i mi svi imamo željeti i moliti da dani sabornog vijećanja i provođenja saborskih odluka budu zaista dani Duha Svetoga. On kao duša Crkve neprestano je napunja, oživljuje i vodi. Duh Sveti je Duh života, životvoran. On je Duh istine, reda i ljubavi. Takova baš treba naše doba, puno neistina i poluistina, nereda i neposluha, samoljublja i uživanja. Nitko drugi ne može čovječanstvo izliječiti, obnoviti i spasiti nego Krist Gospod, njegov Duh Sveti samo preko njegove Crkve. Zasluga je i suvremene liturgijske obnove da je o tome uvjereno sve veće mnoštvo katolika i kršćana. Što više budu naše duše žedne Duha Svetoga više ćemo primiti, iskoristiti, uživati.

Neka koncil traje manje ili više, nek kao »spectaculum angelis et hominibus« zadovolji ili ne, pravu djecu Crkve ne će razočarati. Razočaranje je neka vrst sablazni a moralka govori o sablazni farizeja i djece. Na razočaranje dakle mogu biti pripravni suvremeni farizeji koji sanjaju i žele možda i zlorado da se Crkva promijeni prema njihovu ukusu i prilagodi njihovim slabostima. Mogli bi se razočarati i duhovno nedorasli koji naivno misle da je sve odvisno od Boga i Crkve. Crkva će vođena od Duha Svetoga točno postaviti dijagnozu glavnih suvremenih bolesti, Bog će preko koncila propisati i spasosnosne lijekove. To ipak nije dosta. Bolesnik može umrijeti u ljekarni punoj lijekova. Svatko se mora liječiti kako mu propiše liječnik. U tom se smislu često ističe, a naglasili su i naši biskupi u lanjskoj poslanici, da se koncil tiče svih nas. On će svakome dati važnu zadaću i staviti ga pred veliku odgovornost. U otajstvenom Kristovu tijelu svaka stanica treba da je živa i zdrava.

Duh Sveti izlijeva na spremna srca neprestano svoje darove. Izlijeva ih na životni način. Taj mi ne možemo redovito ni pratiti a kamoli shvatiti. Još je manje moguće ustanoviti redoslijed darova Duha Svetoga pojedinoj duši. Teologija ipak odavna tumači da su kod Mesije ti darovi Mesiji i njegovima

nabrojeni od najvišeg do najnižeg, kako je i sišao Sin Božji s neba na zemlju. On, Božja Mudrost postao je čovjek pun odasnosti i strahopoštovanja Ocu. Mi se imamo dizati obratnim putem: od strahopoštovanja i pobožnosti k sve višim darovima. Ovo nekako vrijedi i sada o koncilu. Sv. Ocu i svim sabranim ocima isporismo više darove, a mi se djetinjskom odanošću i poniznim strahopočitanjem spremajmo da Duh Sveti na svakoga od nas izlije darove koje je kome namjenio, na naše osobno posvećenje i apostolsko djelovanje. Bez tog temelja ništa ne pomaže.

O koncilu se mnogo govori i piše ne samo iz površne znatiželje. U najvećem se dijelu time izrazuje težnja za božanskim, ljubav prema Crkvi, zabrinutost za sadanje stanje ljudskog roda. U spomenutom se duhovskom govoru sv. Otac najviše zaustavio na tom stanju za koje drži da je najzgodnije za Božje djelovanje i pomoć. U času kad udaljenosti kao da više ne postoje, kad je otvoren put u osvajanju svemirskih prostora, kad je produbljeno znanstveno istraživanje i usavršena tehnička proizvodnja, bez ikakve sumnje otkrivamo u čovjeku neočekivano, zaista začuđujuće duševno stanje. Čini nam se da možemo reći: čovjek nauke i akcije ovog našeg stoljeća uzburkanog s dva svjetska rata i s manjim drugim sukobima razne naravi — nije više siguran u sebe niti u svoja dostignuća kao u 18. i 19. st., da može očekivati sreću na zemlji, a još manje može uspjeti da sam svojim genijem i svojim snagama smiri tjeskobe, istjera strah i svlada strahote koje prijete da ga zgnječe. Takvom je čovječanstvu zaista potrebna jasna riječ i jaka podrška majke Crkve. Sveti Otac ne sumnja da ga je sam Duh Sveti nadahnuo i pomogao da zamisli, pripravi i sazove u tu svrhu II vatikanski koncil. Dosadanja je reakcija katoličkog i nekatoličkog svijeta na taj velik događaj pozitivna i nadobudna.

Ogromna je dakle u našem času zadaća i odgovornost hijerarhije a malo je manja svih koji smo s njom povezani. Tko bi skrštenih ruku čekao koncil i njegove odluke uzalud ga čeka.

Neka naši biskupi odu na koncil u uvjerenju da ćemo spremno učiniti sve što koncil propiše i preporuči na liturgijskom, pastoralnom, katehetskom i bilo kojem drugom polju. Jesen je i početak rada, vrijeme sjetve. Neka to bude posebno jesen u doba koncila.

Dr o. Martin KIRIGIN OSB

SACRA MYSTERIA

1. Dr. Odo Casel, OSB. V bibličnih in liturgičnih knjigah je zelo pogosten terminus »mysterium«. Kaj pomeni? Na vprašanje odgovarja nemški benediktinec p. Odo Casel. Napisal je delo: Krščanski kultni misterij (Das christtliche Kultmysterium), ki je l 1960 izšlo v 4. izdaji pri založbi Pustet, Regensburg, v prireditvi njegovega redovnega sobrata p. Neunheusera, ko je avtor sam umrl že l 1948. V opatiji benediktink Herstelle an der Weser, kjer je bil spiritual, je opravljal sv. obred velikonočne vigilije, ki ga sam imenuje prvi in največji misterij. Ko je tretjič odpel Lumen Christi, se je zgrudil mrtev na tla, zadet od srčne kapi, verjetno zaradi silnega doživetja.

Ta tudi sicer je Casel mnogo pisal o krščanskem misteriju. Na tem področju je oral ledino. Ni čudno, da se nekateri teologi z njim niso strinjali. Nedvomno pa je njegov študij ključ do globljega razumevanja liturgičnih knjig (misala in brevirja) in liturgičnega dogajanja in je torej pomemben tudi za praktično dušno pastirstvo.

Poglejmo, kaj naj terminus mysterium v bibličnih in liturgičnih tekstih pomeni.

2. Mysterium pomeni v navadni rabi resnico, ki je človeškemu izkustvu in razumu nedostopna. S človeškimi besedami je neizrazljiva, ineffabilis, in je predmet vere. Tak mysterium so neskončno Božje bitje, Božja beseda in mnoga Božja dela. Vendar mysterium s tem še ni izčrpan.

3. Mysterium Christi. V svojih pismih sv. Pavel večkrat rabi terminus »mysterium«, »mysterium Christi(prim. Ef 3,2 in nasl.). Naš prevod sv. pisma ga sloveni z izrazom »skrivnost«, »skrivnost Kristusova«. V opombi pod črto pa pove, da je pod izrazom treba razumeti: odrešenje človeka po Kristusovi smrti na križu (prim. Sv. pismo NZ, str. 568, opomba 5).

V biblični rabi ima torej mysterium lastni pomen. V Pavlovi terminologiji je mysterium Christi opus redemptionis, Kristusovo odrešilno delo v svoji prvotnosti, v svoji izvirnosti. Casel to delo naziva: pramisterij, pradejstvo, pradelo odrešenja (das Urmysterium, die Urheiltatsache).

Ni važno, da je Pavel izraz mysterium dobil v poganskih misterijih. Zdel se mu je med najbolj prikladnimi, da z njim izrazi veliko delo našega odrešenja tako, da bi ga z lahkoto razumeli njegovi sodobniki, ki so mnogi izmed njih iz pogan-

stva prestopili v krščanstvo. Casel meni, da je na neki način tudi pogonski svet s svojimi misteriji popravljal pot krščanstvu. S tem ni rečeno da je krščanski mysterium v notranji zvezi s poganskimi misteriji. Po svoji vsebini je krščanski mysterium izviren, izposojen je samo njegov terminus.

4. Kultni mysterium. Terminus mysterium je zelo pogosten tudi v liturgičnih knjigah. Soznačnica mu je latinski »sacramentum«. Oba izraza se rabita tudi v množinski obliki, na da bi se s tem njun pomen spremenil. V liturgičnih knjigah sta pogostna kot noben drug in liturga mora zanimati, kaj naj izraz v posameznih primerih pomeni.

Največkrat ga najdemo v Rimskem misalu v prošnjah nad darovi (secreta) in v prošnjih po obhajilu (postcommunio), dobimo pa ga tudi v prošnji (oratio) božične polnočnice in praznika presv. R. t. Dalje naletimo nanj v formuli, ki z njo mešamo vodo z vinom, posvečujemo in spreminjamo vino, si nadevamo štolo, v Exultet in v formularju za blagoslov krstne vode v velikonočni vigiliji.

Božji Zveličar sam je določil neke obrede, po katerih hoče biti navzoč med nami s svojim delom odrešenja. Casel imenuje te obrede: kultni misterij, das Kultmysterium. To ni več pramisterij, to je pramisterij v reprodukciji, če bi smeli tako reči. To je obred, ki nam pramisterij približa, posreduje, predoči, ponavzoči.

Liturgija nam torej v svojih obredih ponavzočuje delo odrešenja, in sicer v evharistični daritvi, v liturgičnem letu in v sv. znamenjih (zakramentih). Te liturgične obrede imenuje Casel kultni misterij.

5. Mysterium evharistične daritve. Na veliki četrtek je naš Gospod postavil evharistično daritev. Določil je njen primitivni obred, ki je v posvečenju kruha in vina. Svojim apostolom je naročil, naj s postavljenim evharističnim obredom obujajo spomin nanj: »To delajte v moj spomin.« Od apostolskih časov se evharistična daritev in njen obred imenujeta mysterium. Mnogi v tem smislu razlagajo vložek v posvetilni formuli za vino: mysterim fidei, katerega izvirno mesto je Tim 3, 9. Domnevo nam potrjuje tudi formular večerne maše velikega četrtka, ki se z njim objaha spomin na postavitev evharistije. Prošnja za sprejem darov (Hanc igitur) tega formularja veli tik pred posvečenjem: Dominus noster Jesus Christus tradidit discipulis suis Corporis et Sanguinis sui mysteria celebranda. Jasno je, da »mysteria celebranda« na tem mestu ne more pomeniti drugega kot evharistično

daritev in njen obred, ki ga je Gospod sam določil. To je tisti obred, ki se pred njim umika SZ, kakor uči Akvinec v svoji himni Pange lingua gloriosi na čast sv. R. t.: »Et antiquum documentum novo cedat ritui.« Stara zaveza naj se umakne novi, ki prhaja z novim obredom evharistične daritve; z novim kultnim misterijem.

Evharistična daritev je v krščanstvu najvišji in najsvetešji kultni misterij. Po njem je navzoč med nami Kristus s svojo daritvijo na križu. Po njem je v naš čas in v naš kraj na skrivnosten način prenesen mysterium Christi, opus redemptionis nostrae.

Kolika skrivnost! Po predpisih liturgije bi naj bil s strani vernikov skladen izraz za to skrivnost edinole molk, tišina, katere bi po mnenju župnika Mayera ne bi smelo motiti ne pohrkavanje ne kašelj in tudi ne zvončkljanje (prim. J. E. Mayer, Živa daritev sv. maše, Ljubljana, 1958. str. 49). Če to ni pri vsaki skupnosti vernikov izvedljivo, pa naj bi v trenutkih ponavzočevanja Gospodove smrti v ločenih evharističnih podobah kruha in vina v vaski cerkvi res utihnilo igranje na orgle, petje in glasna molitev, da bi tako Božja žrtev sama obvladala ljudi in prostor.

6. Mysterium v liturgičnem letu. Gospod je svoje odrešilno delo s smrtjo na križu dokončal, dopolnil. Začel pa ga je s svojim učlovečenjem. Opirajoč se na stare liturgične tekste Casel utemeljeno meni, da mysterium Christi obsega vse skrivnosti Gospodovega življenja od njegovega učlovečenja pa do njegovega drugega prihoda ob koncu sveta. Kultni obred ponavzočuje ves misterij Kristusov, vse njegovo odrešilno delo. Anamneza rimskega mašnega obreda se poleg trpljenja in smrti Gospodove spominja tudi njegovega vstajenja in vnebohoda, anamneza nekaterih drugih liturgij pa tudi njegovega učlovečenja in drugega prihoda ob koncu sveta. Mysterium Christi je vedno ves in vedno isti, samo naši pogledi nanj so različni. Mysterium lucis (prošnja božične polnočnice) je isti kot mysterium passionis et mortis (prošnja po obhajilu na veliko sredo), isti kot mysterium paschale (prošnja nad darovi na veliko noč in na belo soboto).

Za človeške duševne zmožnosti, ki so omejene, je seveda težko, da bi z enim samim pogledom objele ves mysterium. Zato je Cerkev, pod vodstvom Sv. Duha, ustvarila veličasten film liturgičnega leta. V liturgično leto, v njegove nedelje in praznike mysterium Christi izžareva svoje žarke, kakor sonce izžarava svoje v vesolje. Parsch lepo tolmači to Caselovo

tezo, ko presv. evharistijo primerja žlahtnemu kamnu, vkovanemu v okvir liturgičnega leta. Zares! Nedelje in prazniki liturg čnega leta so najboljši tolmač evharističnega misterija, saj odkrivajo njegovo bogato vsebino in ponavzočujejo vse njegove posameznosti.

Našo posebno pozornost vzbuja, da Cerkev vse skrivnosti Gospodovega življenja obhaja z evharistično daritvijo in da ima pri tem Gospodove skrivnosti za prisotne. V drugih prazniških večernicah, ki naj bi jih po liturgičnih predpisih molili po opravljeni liturgičnih daritvi, Cerkev govori o njih, kakor da so se zgodile prav isti dan. O božiću: H o d i e Christus natus est, h o d i e Salvator apparuit, h o d i e canunt angeli, h o d i e exultant justi; na razglašenje: h o d i e stella duxit magos ad praesepium; na veliko noč: h a e c d i e s, quam fecit Dominus; na vnebohod: o, Rex gloriae, qui triumphator h o d i e super omnes coelos ascendisti; na binkošti: h o d i e completi sunt dies pentecostes, h o d i e Spiritus Sanctus apparuit.

Zakaj hodie (hoc die), zakaj haec dies, zakaj sedajnost Božjih skrivnosti, čeprav zanje vemo, da so zgodovinski dogodki? Ali je to poezija ali entuziazem ali mistika, neposredno dojemanje Božjega delovanja v duši? Ni ne eno ne drugo. Vse skupaj je stvarnost, za vse dosegljiva. Z Božjega vidika je sedanje vse, zakaj Bog je večen, v njem ni ne preteklosti ne prihodnosti, pred njim je tisoč let kakor en dan, pred njim je sedanje vse, kar je bilo in kar bo. Z našega človeškega vidika pa so Božje skrivnosti sedanje, ker imamo v svoji sredi evharistijo, ki nam ponavzočuje mysterium Christi v celoti, vse njegove skrivnosti, čeprav mi zaradi omejenosti svojega dojemanja gledamo sedaj eno sedaj drugo izmed njih.

To vse je v skladu z naukom Pija XII. v M. D., t. 163, kjer uči: »Liturgično leto ni mrzlo in neplodno predstavljanje stvari, ki spadajo v preteklost ali so samo gol spomin nekdanjih dogodkov, marveč je Kristus sam, ki trajno živi v svoji Cerkvi in nadaljuje pot svojega neizmernega usmiljenja.«

V luči teh ugotovitev moramo nekoliko popraviti svoje poglede na liturgično leto. Liturgično leto naj nam ne bo samo pogled na zgodovinski potek Gospodovega življenja od njegovega rojstva pa do njegovega vnebohoda, liturgično leto nam bodi predvsem mysterium. Bodi nam Gospod, ki živi med nami v evharistiji s skrivnostmi svojega življenja, ki jih liturgično leto med nami kot na traku odvija eno za drugo, da nam po njih naklanja sadove odrešenja. V tej luči razumemo

tudi razlog za cerkveno prepoved, da bi kazali v cerkvi filme, pa četudi gre za filme iz Gospodovega življenja. Ni lepšega filma kot je evharistija v zvezi s cerkvenim letom! Treba je samo, da ga znamo dojeti in prikazati! Vse drugo je samo nadomestilo. V tej luči razumemo tudi pomen jaslic, Božjega groba, vstajenja in drugih pobožnih navad, ki naši verniki nanje tako ljubosumno gledajo. Zoper pastoralno modrost bi ravnali, ako bi jih ukinuli. Še večji pastoralno napako pa bi napravili, ako bi jim posvečali pretirano pozornost in bi jih v versko zavest naših vernikov postavili na prvo mesto. V tej luči doumemo opomin Pija XII., ki veli, da liturgija po svoji naravi daleč presega razne pobožnosti in pobožne navade (prim. Instructio de OHSI rite peragendo, t. 23). Zakaj jih daleč presega? Pobožne navade imajo svoj izvor samo v ljudeh, v liturgičnem letu pa je mysterium Christi v njem je pa Kristus med nami.

7. Mysterium v sv. znamenjih. Če je v evharistični daritvi Gospod navzoč s svojo smrtjo na križu in v liturgičnem letu s skrivnostmi svojega življenja, pa je v svetih znamenjih navzoč s svojimi odrešilnimi milostmi. Rekli smo zgoraj, da je soznačnica za grški mysterium latinski sacramentum, vendar je terminus sacramentum tehnični izraz posebej za sv. znamenja, ki jih je Gospod sam določil, da po njih deli svoje odrešilne milosti. Terminus za ta znamenja so prevzeli vsi krščanski narodi, postal je splošna last vseh krščanskih narodov. Mysterium je v tem, da je Gospod v teh znamenjih navzoč s svojimi odrešilnimi milostmi. Po njih Gospod duše očiščuje greha in jih posvečuje z milostjo, jim vtisne neizbrisna znamenja kristjana, svojega vojaka, sodelavca in duhovnika, deli darove Sv. Duha, prilikuje sebi nje, ki ga v evharistiji prejemajo, daje jim delež duhovniške oblasti, zakonski zvezi med krščenimi vtisne pečat svoje zveze s Cerkvijo, duše krepi za poslednji boj, jim deli v vsakem primeru posebej posebne zakramentalne milosti. Vsako izmed sedmih znamenj je mysterium, sacramentum; na poseben način pa to velja za evharistijo, ki znači ne samo navzočnost Gospodnovega odrešilnega dela, ampak navzočnost Gospoda samega. Sumere mysteria, libatio mysterii, mysteriis recreari in podobno pomeni v misalu sveto obhajilo; participatio mysterii, frequentatio mysterii, instituta mysterii peragere, mysteriis servire in podobno pomeni pa udeleževati se maše, medtem ko initiari sacris mysteriis pomeni biti krščen.

8. Odrešenje. Liturgija sama uči, da kultni misterij, ki ga izvršuje Gospod po svoji Cerkvi, ni prazna ceremonija, ampak sredstvo, ki nam odrešenje posreduje. Navedimo samo dva liturgična teksta, ki posebno jasno izražata učinkovitost kultnega misterija.

Prvi izmed njih je prošnja nad darovi (secreta) 3. adventne nedelje, ki se glasi: ...quae hostia (panis et vini) sacri peragit instituta mysterii et salutare (salutem, redemptionem) in nobis mirabiliter operatur. V prostem prevodu bi rekli: z darovanjem kruha in vina se izvršuje sveti obred evharistične daritve in z njim se naše odrešenje uresničuje.

Podobna je prošnja nad darovi (secreta) 9. pobinkoštne nedelje, ki se glasi:...quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur: delo našega odrešenja se izvršuje vselej, ko se obhaja spomin (obred) te nekrvave daritve.

Lahko bi navedli še druge tekste, toda naj zadostujeta dva. Iz njih je razvidno, da je kultni misterij, positis ponendis, učinkovit: posreduje odrešenje.

9. Kultno občestvo. V Rimskem misalu najdemo v zvezi z izrazom mysterium še izraze kakor: frequentatio mysterii, participatio sancta mysterii, coeleste mysterium, cuius exequimur cultum, in podobne. Iz te terminologije je razvidno, da sv. obred misterija opravlja posebno za to od Kristusa pooblaščeno kultno občestvo, njegovo skrivnostno telo, Ecclesia, Cerkev. Sv. obred vodi duhovnik, ki ima za to posebno sakralno in kanonično pooblaščenje, sodelujejo pa pri njem udje Cerkve, ki so za to dobili začetno pravico s sv. krstom in ki vrše sv. opravilo, kakor vele liturgični predpisi in cerkvena disciplina. Šele po notarnjem in zunanjem sodelovanju pri kultnem misteriju občestvo iz njega črpa obilne odrešilne milosti, kakor jih v poobhajilnih prošnjah od dne do dne navaja misal. Tudi to je v skladu z naukom liturgične okrožnice M. D., t. 76.

10. Kako naj prevajamo? Videli smo, da ima mysterium v liturgiji različne pomene. Treba je torej, da misterij ločimo od misterija, kajti njegov pomen je od mesta do mesta različen. Pojmi za misterij so vzeti iz nadnaravnega sveta, vendar so različni pojmi, ki jih ne moremo in ne smemo istovetiti, če naj bomo v svojem izražanju jasni in točni. Casel predlaga, naj bi kultni misterij označevali z njegovim izvirnim grškim izrazom. Izraz »mysterium« mu je terminus technicus, ki naj se ohrani tudi v prevodih.

Nemcem bi to ne bilo težko, ker se njihov jezik tujkam ne upira. Teže bi to bilo nam. Naš jezik tudi v prevodih ljubi domačo besedo, posebno če gre za prevode verske vsebine. Izraza misterij v prevodu ne moremo ohraniti, pa tudi ga ne smemo v vsakem primeru prevajati z istim izrazom »skrivnost«. Iz miselne zveze mora prevajavec določiti, kako naj izraz prevede, da ga prevede ustrezno. Če ga prevaja vedno enako, ne prevaja ne jasno ne točno.

11. Življensko delo. Ni torej za dušnega pastirja nobeno opravilo bolj nujno, kot da uči svoje vernike, posamič in skupaj, kako naj se s pridom udeležujejo sv. obredov, zlasti pa sv. obreda evharistične daritve, kako naj preživljajo liturgično leto in kako naj prejemajo svete zakramente. Ne bo ga opravil v enem letu, tudi ne v razdobju več let, ker je pač njegovo življenjsko delo. Zanj si mora stalno prizadevati pri vseh rodovih, ki prihajajo predenj. Na to naj misli, ko moli: Tribue, quaesumus, ita nos sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum iugiter in nobis sentiamus.

FILIP KAVČIČ

SUSRET S BOGOM

12. nedj. po Duhovima — Samaritanac na djelu

Krist je milosrdni Samaritanac iz Evanđelja. Kao ranjenik ležalo je čovječanstvo na putu dok nije došao Poslanik vječne ljubavi te nas pridigao i ulio ulje i vino milosti u rane što nam ih je zadao đavao. Još uvijek dolazi on tako u svim svetim liturgijskim činima i lijeva oživljavajuće vino i spasonosno ulje u rane što ih u ovome vremenu i svijetu njegovim sljedbenicima zadaje svakodnevni život.

Na Prikazanju okuplja on oko oltara one koji pate od pohote, mržnje, one koje ranjava grijeh i poput Mojsija prosi milost za bijednike koji svojom krivnjom otstupaju od obećane zemlje u kojoj teče mlijeko i med i koji srde Boga. I kao što je novozavjetni posrednik veći od starozavjetnoga tako je i učinak prošnje ovog prvog sigurniji: Gospodin ublažuje svoju srdžbu. Da, baš u sv. Misi moli Krist za zajednicu vjernika: Bože, spasi ih, daj im milost, skrbi se za njih a sve troškove platit ću ja svojom krvlju.

Zemlja naše duše napaja se u sv. Pričesti spasonosnim plodovima sv. Žrtve — darovima milosrdnog Samaritanca i

Nemcem bi to ne bilo težko, ker se njihov jezik tujkam ne upira. Teže bi to bilo nam. Naš jezik tudi v prevodih ljubi domačo besedo, posebno če gre za prevode verske vsebine. Izraza misterij v prevodu ne moremo ohraniti, pa tudi ga ne smemo v vsakem primeru prevajati z istim izrazom »skrivnost«. Iz miselne zveze mora prevajavec določiti, kako naj izraz prevede, da ga prevede ustrezno. Če ga prevaja vedno enako, ne prevaja ne jasno ne točno.

11. Življensko delo. Ni torej za dušnega pastirja nobeno opravilo bolj nujno, kot da uči svoje vernike, posamič in skupaj, kako naj se s pridom udeležujejo sv. obredov, zlasti pa sv. obreda evharistične daritve, kako naj preživljajo liturgično leto in kako naj prejemajo svete zakramente. Ne bo ga opravil v enem letu, tudi ne v razdobju več let, ker je pač njegovo življenjsko delo. Zanj si mora stalno prizadevati pri vseh rodovih, ki prihajajo predenj. Na to naj misli, ko moli: Tribue, quaesumus, ita nos sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum iugiter in nobis sentiamus.

FILIP KAVČIČ

SUSRET S BOGOM

12. nedj. po Duhovima — Samaritanac na djelu

Krist je milosrdni Samaritanac iz Evanđelja. Kao ranjenik ležalo je čovječanstvo na putu dok nije došao Poslanik vječne ljubavi te nas pridigao i ulio ulje i vino milosti u rane što nam ih je zadao đavao. Još uvijek dolazi on tako u svim svetim liturgijskim činima i lijeva oživljavajuće vino i spasonosno ulje u rane što ih u ovome vremenu i svijetu njegovim sljedbenicima zadaje svakodnevni život.

Na Prikazanju okuplja on oko oltara one koji pate od pohote, mržnje, one koje ranjava grijeh i poput Mojsija prosi milost za bijednike koji svojom krivnjom otstupaju od obećane zemlje u kojoj teče mlijeko i med i koji srde Boga. I kao što je novozavjetni posrednik veći od starozavjetnoga tako je i učinak prošnje ovog prvog sigurniji: Gospodin ublažuje svoju srdžbu. Da, baš u sv. Misi moli Krist za zajednicu vjernika: Bože, spasi ih, daj im milost, skrbi se za njih a sve troškove platit ću ja svojom krvlju.

Zemlja naše duše napaja se u sv. Pričesti spasonosnim plodovima sv. Žrtve — darovima milosrdnog Samaritanca i

tako nam ti darovi — kruh snagom a vino veseljem — postaju ujedno očišćenje i okrilje.

13. nedj. po Duhovima — Savez s Bogom

Gubavci što su se očistili od gube slika su krštenika koji su se očistili od grijeha. Svaka nedjelja je obnova krsne milosti, jer je sv. Misa nadopuna krštenja. Po krštenju smo s Kristom sklopili savez koji daleko nadilazi izraelski savez s Bogom, ali nažalost moramo priznati da smo se iznevjerili tom savezu i prepustili se svijetu koji nas je darovao razočaranjem.

Stoga kad na Prikazanju stupamo k oltaru na pateni s darovima je i naš život i topla molba da se Bog tim darom ublaži, da nam oprosti i da svojom krvlju zapečati u Žrtvi obnovljeni savez.

U sv. Gozbi bivamo pomazani snagom zavjetne krvi koja u nama hrani besmrtni život te nas tako sjedinjuje s Bogom. U žrtvenom kruhu već ovdje kušamo djelomičnu slast ostvarenja saveza a potpuno savršeno ostvarenje će nastupiti kad se u nebu stvorenje zauvijek sjedini sa svojim Stvoriteljem.

14. nedj. po Duhovima — Ne budimo zabrinuti!

Krasnom slikom o ljiljanima poučava nas danas Krist da ne budemo odveć zabrinuti za tijelo. Naša glavna briga treba da bude u tom da živimo kao djeca Božja, da tražimo njegovo kraljevstvo. Oni koji to čine uživaju u ljepoti doma Božjega, služe samo jednog gospodara a jer su svoje tijelo razapeli s manama i požudama ništa ih ne uzrujava. Uzor im je Crkva.

Mirno i dostojanstveno slavi ona svoju liturgiju i pozivlje ljude da pristupe k žrtveniku. Sva radosna kliče: Kako je sladak Gospodin i obećaje da će one koji štuju Gospodina pratiti anđeo Božji i da će se očistiti od krivica.

U sv. Pričesti ostvaruje se na nama riječ Evanđelja: Tko traži najprije kraljevstvo Božje ostalo će mu se nadodati. Jer kad nam je Krist darovan što nam drugo može biti uskraćeno. Po sebi je onda jasno da je vječno spasenje samo nužna posljedica Kristova dolaska.

15. nedj. po Duhovima — Ustani!

Danas nam je pred očima Krist koji oživljuje mladića iz Naima. I nas je on po krštenju oživio. Ipak ima mnogo onih koji su po grijehu duhovno mrtvi. Poput majke udovice plače Crkva i moli da Gospodin prigne svoje uho i da ponovi naimsko čudo, da joj oživi djecu.

I gle! U času Žrtve evanđeoska riječ: Ustani! postaje stvarnost. Mi ne znamo točno tko je taj koji ustaje ali činje-

nica je da se osim toga mi po prikazivanju žrtve zaštićujemo od đavla-ubojice i da s usta mnogih odzvanja nova pjesma — hvala Bogu našemu.

Djelovanje nebeskih darova obuzimlje nam dušu i tijelo: ne idemo za strastima koje nas ubijaju a naše čine pretječe učinak ovog otajstva koje je dano za život svijeta.

16. nedj. po Duhovima — Dozreti za život vječni

U prirodi je nastupila jesen, vrijeme sabiranja plodova, pa se ta slika odrazuje u bogoslužju zadnjih poduhovskih nedjelja. Uskoro završava crkvena godina pa je lice Crkve okrenuto prema svršetku vremena. Na svijetlom svršetku ove crkvene godine početi će još svečanije nova u kojoj će mnogi plodovi dozreti za vječni život. Crkva se tome raduje. Ali činjenica da ne može pobrati plodove u dušama sve svoje djece, žalosti njezino srce. Kršteni, nahranjeni morali bismo biti ispunjeni svakim Božjim obiljem a kad tamo mnogi od nas ne donose ploda uza sve što Krist radi u nama.

Krivnja je dakle na nama. Krist je uvijek — u sv. Žrtvi na poseban način voljan da nam pomogne. Molimo da nas učinkom Žrtve očisti i da milošću oplodi naš duhovni život.

Nebeske tajne obnavljaju našu dušu i daju snagu da u času žetve, pa bila ona i u kasnoj starosti, uzmognemo donijeti plod dobrih djela.

17. nedj. po Duhovima — Putovanje

Crkvi koja se nalazi na putovanju mnogo je do toga da to putovanje bude besprijekorno, prema zakonu Božjem. Mi smo ti koji putujemo. Apostol nas naroda zaklinje da živimo dostojno svoga poziva — u ljubavi i da pored svih progona i nepogoda, gledajući uzor ljubavi Krista, koracamo k zadnjem cilju pjevajući hodočasničke pjesme.

Taj je cilj prilično daleko, a mi već osjećamo umor što su nam ga zadali prestupci, nas plaše opasnosti na koje ćemo naići. Zato nam treba odmora, okrepe. Gdje ćemo je naći? Kod onoga koji svojim licem obasjava svetište i koji u Žrtvi izlijeva blagoslov na one koji ga zazivaju.

Po sudjelovanju u sv. Misi i blagovanju svetog Kruha iscjeljuju naše opačine i mi primamo vječnu pomoć, postajemo narod vrijedan posebne Božje skrbi, a stvarnost svršetka putovanja biva očitija. Kad završi putovanje tada ćemo se mi zemaljski putnici — Crkva i Gospodin Isus ujediniti i odmoriti u krilu onoga koji je strašan svim kraljevima zemaljskim.

18. nedj. po Duhovima — Mir

Današnja nam je nedjelja poziv: Iziđimo u susret Gospodinu koji dolazi. Na tamnom nebu vremena svijetli posljednji dan. Crkva za njim čezne jer će tada svog zaručnika gledati licem u lice. Ne zna ona točno za dan žetve i svršetka ali je uvjerena da se on vrlo brzo primiče. Crkva ne moli da taj dan dođe što prije. Njezina je vruća želja da joj djeca ustraju do kraja. Stoga prosi: Daj mir, Gospodine, onima koji te čekaju. Taj se mir dijeli po svetim misterijima i što netko u njima aktivnije sudjeluje prima više mira. Na prošnju: Daj mir, odgovara Krist riječima Evanđelja i darom Žrtve: Uzdaj se, grijesi su ti oprošteni.

Po Žrtvi križa darovan nam je mir što ga svijet ne može dati. I na oltarima doživljava Krist mističnu smrt, oprašta grijehe i daje mir kad god se s njim predamo u Očevu volju. Plod toga mira i našeg predanja je naše dobro vladanje, svet život što ga Bog prima kao ugodnu, večernju žrtvu.

Tako kršćanskim vladanjem a još više blagovanjem onoga koji je mir naš već ovdje na zemlji kušamo radost mira buduće slave koja će se objaviti kad se sedmog mjeseca (u času prijelaza) poklonimo Gospodinu u svetom trijemu njegovu.

19. nedj. po Duhovima — Spasenje

Iz misnih tekstova današnje nedjelje izbija pouzdanje u Gospodina koji je spas svoje Crkve. On nam je darovao život po sv. krštenju, on je kruh kojim se taj život uzdrži. Snagom toga kruha raste, u tijelu podložnom patnjama, nebesko tijelo uskrsnuća. Tako je čovjek koji živi od Krista zbilja spašen, a udaljenje od njega donosi sa sobom propast. Zato Pavao i opominje da ne damo mjesta đavlu i da se ne odalečujemo od Krista.

Smrt na križu je uzrok našeg spasenja. I nekrvna obnova te smrti, oltarska žrtva, je tajna spasenja. Kad se s Kristom na oltaru združimo tada nas on i pored svih jada oživljuje i moću svoje neprocjenjive žrtve spašava od svih neprijatelja.

Vječno spasenje ćemo najsigurnije postići ako upotrebljavamo sredstva koja Krist daje, tj. ako vršimo njegove zapovijedi. Jedna od tih je i blagovanje njegova tijela. Ljekovito djelovanje — posljedica blagovanja — oslobađa nas od naših opačina i povećava ljubav prema Božjim nalozima.

Krist Kralj — S njim kraljevati

S cijelim nebom pozdravljamo danas našeg Spasitelja, kralja svemira za kojeg apostol u Poslanici kaže da je slika

nevidljivog Boga, početak svega, glava tijela Crkve, a koji u Evanđelju sam o sebi govori da je kralj.

Onaj kome su dati u nasljedstvo narodi i u posjed krajevi zemlje — Krist dolazi u Žrtvi u našu sredinu da nas pouči i da zagovara za nas. Primimo njegovu pouku, podložimo mu svoju volju, nastojmo da to učine i drugi pa će u svim narodima zavladati mir i jedinstvo, njegovo kraljevstvo.

Ako ovdje na zemlji budemo vojevali pod Kristovim barjakom, ako pobožno i često budemo uzimali hranu neumrlosti nema sumnje da ćemo u nebeskom dvoru s njim neprestano kraljevati.

IGNACIJE VUGDELIJA

HIMAN OTKUPLJENJU

(POSLANICA NA BLAGDAN KRISTA KRALJA)

Pored dobrih vijesti, što ih je Pavlu u rimskom prvom zatočeništvu donio predstojnik crkvene općine u Kolosima Epafra, Pavao je upozoren na lažne nauke, koje su pojedini krivi učitelji počeli sijati unutar zajednice. Ne osjećajući se sam doraslim da tome doskoči, Epafra je zamolio Pavla neka uputi vjernicima u Kolosima svoju auktoritativnu i očinsku riječ, što je apostol i učinio. Potanje mi danas ne možemo odrediti sadržaj tih zabluda, jer iz poslanice Kološanima znamo tek za istine kršćanske objave koje su suprotne lažnim naukama. Čini se, da cjelokupni svjetovni nazor kao i vjerske vježbe nisu imale za središte i stožer Kristovu osobu, nego neka druga viša, nebeska bića, duhove. Pretjerano se štuju anđeli koje su neki smatrali ne službenicima Svevišnjega, nego nekim polubogovima. Jedan bi od njih bio i Krist. Od ovih duhova treba očekivati spasenje. Uz to su neki gajili pretjeran post, mrtvenje tijela, zabranjivali piće i jelo (Kol. 1, 21, 23; 2, 16, 21). Ovaj dualistički potez narast će u 2 st. u sljedbu manihejaca.

Trebalo je Kristu odrediti pravi položaj koliko u nacrtu stvaranja svijeta toliko i u ekonomiji spasenje, tj. otkupljenju. Ovoga pitanja Pavao se dotiče i u drugim poslanicama, no njegova kristologija upravo ovdje doseže svoj vrhunac.

Kol 1, 12 — 20.

12 (Ne prestajemo za vas moliti se Bogu . . .) da s radošću zahvaljujete Ocu, koji nas je učinio sposobnima da dobijemo dio baštine svetih u svjetlu.

nevidljivog Boga, početak svega, glava tijela Crkve, a koji u Evanđelju sam o sebi govori da je kralj.

Onaj kome su dati u nasljedstvo narodi i u posjed krajevi zemlje — Krist dolazi u Žrtvi u našu sredinu da nas pouči i da zagovara za nas. Primimo njegovu pouku, podložimo mu svoju volju, nastojmo da to učine i drugi pa će u svim narodima zavladati mir i jedinstvo, njegovo kraljevstvo.

Ako ovdje na zemlji budemo vojevali pod Kristovim barjakom, ako pobožno i često budemo uzimali hranu neumrlosti nema sumnje da ćemo u nebeskom dvoru s njim neprestano kraljevati.

IGNACIJE VUGDELIJA

HIMAN OTKUPLJENJU

(POSLANICA NA BLAGDAN KRISTA KRALJA)

Pored dobrih vijesti, što ih je Pavlu u rimskom prvom zatočeništvu donio predstojnik crkvene općine u Kolosima Epafra, Pavao je upozoren na lažne nauke, koje su pojedini krivi učitelji počeli sijati unutar zajednice. Ne osjećajući se sam doraslim da tome doskoči, Epafra je zamolio Pavla neka uputi vjernicima u Kolosima svoju auktoritativnu i očinsku riječ, što je apostol i učinio. Potanje mi danas ne možemo odrediti sadržaj tih zabluda, jer iz poslanice Kološanima znamo tek za istine kršćanske objave koje su suprotne lažnim naukama. Čini se, da cjelokupni svjetovni nazor kao i vjerske vježbe nisu imale za središte i stožer Kristovu osobu, nego neka druga viša, nebeska bića, duhove. Pretjerano se štuju anđeli koje su neki smatrali ne službenicima Svevišnjega, nego nekim polubogovima. Jedan bi od njih bio i Krist. Od ovih duhova treba očekivati spasenje. Uz to su neki gajili pretjeran post, mrtvenje tijela, zabranjivali piće i jelo (Kol. 1, 21, 23; 2, 16, 21). Ovaj dualistički potez narast će u 2 st. u sljedbu manihejaca.

Trebalo je Kristu odrediti pravi položaj koliko u nacrtu stvaranja svijeta toliko i u ekonomiji spasenje, tj. otkupljenju. Ovoga pitanja Pavao se dotiče i u drugim poslanicama, no njegova kristologija upravo ovdje doseže svoj vrhunac.

Kol 1, 12 — 20.

12 (Ne prestajemo za vas moliti se Bogu . . .) da s radošću zahvaljujete Ocu, koji nas je učinio sposobnima da dobijemo dio baštine svetih u svjetlu.

13 *On nas je izbavio od tamne vlasti i premjestio u kra-
ljevstvo ljubljenoga svog Sina,*
14 *u kojemu imamo otkup oproštenje grijeha.*
15 *On je slika Boga nevidljivoga, prvorođenac prije sva-
koga stvorenja.*
16 *Jer je u njemu stvoreno sve, što je na nebu i na ze-
mlji, što se vidi i ne vidi: prijestolja, ili gospodstva, ili
poglavarstva, ili vlasti. Sve je stvoreno po njemu i
za njega.*
17 *On je prije svega, i sve stoji u njemu.*
18 *On je glava tijela Crkve; on je početak, prvorođenac
od mrtvih, da u svemu ima prvenstvo.*
19 *Jer je (Bog) odlučio, da u njemu stanuje sva punina,
i da po njemu pomiri sve sa sobom, učinivši mir krvlju
njegovom na križu. Jedino po njemu: sve što je na
zemlji i što je na nebu.*

12 Sv. Pavao podsvjesno misli na prelazak Izraela iz zemlje ropstva — Egipta i ulazak u Kanaan, gdje je svako pleme dobilo po jedan određeni mu dio. Na toj posebnoj milosti morali bi i vjernici u Kolosima poput zahvalne djece zahvaljivati. Dižući ih u položaj Božjega sinovstva, nebeski Otac im je dao ujedno i baštinsko pravo u svijetlim nebeskim visinama.

13 »Vlasti tmina« stoji nasuprot kraljevstvo »svjetlosti« ili »kraljevstvo ljubljenog Sina«. Taj veliki prelaz iz tmine na svjetlo, iz područja grijeha u kojemu vlada »bog ovoga svijeta« (sotona) (2. Kor 4, 4) u kraljevstvo ljubljenog Sina nije bio kadar izvesti nijedan čovjek; to je bio kadar izvesti samo nebeski Otac. To će Pavao nazvati »tajnom Kristovom — mysterium Christi«.

14 Da se izvede ovaj veliki prelaz, trebalo je isplatiti dug za čitavo čovječanstvo; prolivena je dragocjena Kristova krv na Križu. Posljedice su od prvorazredne važnosti: svi su ljudi primili objektivno otkupljenje, koje opet svaki čovjek sa svoje strane mora usvojiti kao dar, koji je i njemu namijenjen. Otkupljenje od grijeha ne treba tražiti od nekog drugog, pa bili to i najviši nebeski duhovi. Po dostojanstvu su oni svi niži od Krista.

15 Stvaralačka uloga Kristova izražena u r. 15—17 okružena je recima, koji govore o otkupljenju, jer je uopće čitavo poglavlje kao neki himan otkupljenju. To znači: Da bismo mogli pravilno govoriti o otkupljenju, moramo prije govoriti

o stvaranju. Veličinu otkupljenja možemo mjeriti jedino mjerilom stvaranja. A posrednik otkupljenja nije nitko drugi nego posrednik stvaranja (Eugen Walter). Bog je po svojoj biti nevidljiv a svijet vidljiv. Između Boga i svijeta zijeva nepremostivi ponor. Bog postaje vidljiv u svijetu po svojoj slici, a to je njegov odvjeka rođeni Sin. On je slika Boga nevidljivoga, a ta slika sastoji se u njegovu sinovstvu. Slika u kojoj Bog spoznaje samoga sebe nije ništa drugo nego njegova samospoznaja, koja je u stvari druga božanska osoba. To su bitna svojstva druge božanske osobe u sv. Trojstvu. U njoj leži mogućnost vidljivog stvorenja, jer je u njoj uključeno odražavanje Božje biti. Slika ovdje označuje i sličnost i ovisnost. Bog koji je »nevidljiv« postao je upravo po svom Sinu »vidljivim« (usp. Iv. 14, 9). Krist ipak nije jedan od stvorova, on je prije svakoga stvora, koji je po njemu priveden u bitak. Kod Hebrejaca prvorođenac je imao prvenstvo dostojanstva radi prvenstva u vremenu; međutim dostojanstvo Sina Božjega potječe iz činjenice, što je on rođen prije (prototokos) svakoga stvorenja. Ovim imenom Sin je nazvan i na drugim mjestima (Rim 8, 29; Hebr. 1, 6) ali u vezi s ostalom kršćanskom braćom. Odnos Sina Božjega prema Ocu grčki Sv. Oci vide označen riječju jedinorođeni — monogenes, dočim odnos Sina prema mnogoj braći riječju prvorođeni — prototokos.

16—17 Sin Božji je djelatni i svršeni uzrok svih stvorenih stvari. »Sve je stvoreneo u njemu« kao u praliku. Pavao pri tom dijeli svemir na dva dijela: na zemaljsko i nadzemaljsko područje. Ovom zadnjem pribrajaju se i duhovna bića — anđeli. No i ta bića, ma kako silna bila, svoju opstojnost zahvaljuju djelatnom uzroku — Kristu. S istog razloga ona se s njim ne mogu mjeriti. Svi stvorovi potječu od Oca kao od iskonskog vrela, dočim od Sina potječu kao od počela. Sin Božji je vječni uzorak prema kojemu su stvorena sva bića, on je živa umjetnost svega oblikovanja (H. Schell). Krist je temelj (di' autou) no ujedno i cilj (eis auton) svih stvorova. U Kristu je stvoren ne samo svemir sa svojim suncima i zvijezdama, nego i svaki čovjek kao i anđeo, pod bilo kojim nazivom: prijestolja, gospodstva, poglavarstva i vlasti. On je korjen i ujedno njihova kruna i međusobna veza. Imena spomenutih anđela nalaze se i u kasnoj židovskoj literaturi, pa nije isključeno, da je Pavao uzeo ta imena iz tog općenitog jezičnog blaga (Wikenhauser). Budući da je cjelokupno stvorenje uvriježeno (ukorjenjeno) u Kristu kao

u svom korjenu, on je na neki način »hipostaza čitavog stvorenja«. Čitavo stvorenje po njemu dobiva svoju zadnju i najuzvišeniju posvetu, budući da se na njega prelijeva pomazanje Glave. Čitavo stvorenje na najdivniji način postaje hramom Duha Svetoga... Ono postaje beskonačni himan u slavu vječnoga Oca, jer se njegova Riječ (Logos) stopila sa zvukovima stvorenja i sve njegove glasove u sebi sjedinila u jedan akord« (Scheeben). Krist je prije svega i gledom na vrijeme i gledom na dostojanstvo.

18—19 Od stvaralačnog djela Pavao ovdje prelazi na njegovo otkupiteljsko djelo, gdje on također proizvodi novo stvorenje (nea ktisis), tj. kraljevstvo nadnaravi. Krist je ne samo arhitekt i pralik stvorenja, on je ujedno i pralik svoje Crkve. Što su lažni učitelji u Kolosama mislili pod riječju »punina«, ne može se točno znati. Pavao ipak ovdje izražava, da punina moći i ljubavi Božje prebiva u Kristu bez ikakva ograničenja. To je punina bitka uopće. Izrazom: »U Kristu stanuje sva punina« apostol je htio staviti pred oči vjernicima, kako je Krist toliko bogat da mu ne treba nikakve nadopune ni s obzirom na dostojanstvo ni s obzirom učinke otkupljenja.

20 On je preuzeo ulogu posrednika između griješnog čovječanstva i uvrijeđenog Božjeg veličanstva. Bog je odredio (eudokesen treba popuniti!) da za izmirenje bude prolivena Otkupiteljeva krv na križu. Buntovno stvorenje je podloženo Božjoj vlasti, nastao je mir između Stvoritelja i stvorova. U Kristu svi stvorovi imaju svoj korjen, svoj zavičaj, stoga oni u njemu dobivaju i jedini mogući pravi međusobni odnos. Kao što braću i sestre povezuje jedno isto majčinsko krilo iz kojega su potekli, tako isto i stvorovi u ovom zajedničkom vrelu (porijeklu) imaju mogućnost pravog međusobnog odnosa. Braća i sestre ne mogu se više povratiti u ono vrijeme i u ono krilo, (Iv 3, 4), no što je kod ljudi nemoguće, to nije kod Boga nemoguće. Onaj koji je međusobni odnos stvorova najuže sobom povezao, taj ih je kadar pomiriti s Bogom i međusobno. To je njegova bitna uloga u povijesti ekonomije spasenja. On se izdiže kao nova glava nad razjedinjenim udovima. Poslanica Efežanima (1, 10) tu će upotrebiti riječ anakefalaiosasthai — ponovno stavljanje glave. Pomirba ima kozmičke dimenzije: ono što je na zemlji, tj. ljude, koji su prolijevanjem Kristove krvi dobili oproštenje i tim izmireni s uvrijeđenim nebeskim Ocem. Ako ovdje pribrojimo i neživo stvorenje, treba se sjetiti Pavlove posl. Rim 8, 20—22, gdje je

izraženo »uzdisanje i jecanje« svih stvorova zbog ropstva propadljivosti, u koje su upali, kao i čežnja za danom proslave djece Božje.

Teže je shvatiti izraz: Ono što je na nebu. Čiste duhove ne treba pomirivati a pale duhove nemoguće je pomiriti. Pomirbu (apokatallassein) možemo shvatiti kao uspostavu reda, koji je bio na neki način narušen, ukoliko je trpeći Spasitelj s obzirom na izvanjsku slavu bio niži od anđela, koji ne trpe (usp. Ps 8, 6 sl. i Hebr 2, 9). Uskrsnućem prvorođenoga od mrtvih taj je red uspostavljen. Uzrok poremećaja ne treba tražiti kod anđela nego kod praroditeljskog grijeha (Wikenhauser).

O. FRANJO ČAREV

MJESTO KOLODVORSKIH MISIJA

(Što bismo mogli učiniti za naše vjernike koji sele?)

Mi nemamo »kolodvorskih misija« gdje bi nam sestre i katoličke gospođe dočekivale na stanici djevojke sa sela što dolaze u grad da služe ili da traže posao pa ih odvodile u domove i prihvatilišta i tražile im mjesto. Nemamo ni »djetićkih društava« po njemačkom Kolpingovu sistemu da nam se brinu šegrtima za smještaj i kršćanski odgoj. Nemamo ni »Društva sv. Rafaela« za iseljenike. Nešto smo od toga u prijašnjim decenijima imali, ali sve su to bili samo rudimenti, počeci, fragmentarne poluakcije: više zapravo ideje i eksperimenti nego akcije.

Nemamo na većem dijelu naših župa ni pravih, modernih, pastoralnih kartoteka, iako bismo barem njih mogli imati: da nijesmo, ovako, kako smo, bespomoćni, a pomalo i lijeni.

Ali imamo zato svagdje župske matice. I u njima ubilježene sve svoje župljane. A imamo i problem selidbe: sa sela u grad i iz grada u grad. Problem aktualan, vruć, općenit. Hiljade se naših ljudi svake godine podižu sa svojih djedovskih selišta i odlaze »u svijet«, trbuhom za kruhom. I iz mrtve provincije; i sa patrijarhalnog sela. Sele katkada čitave obitelji, a sele još češće pojedinci: najviše mladići, djevojke, mladi bračni parovi.

A sele nam obično bez ikakve ozbiljne evidencije s naše strane; onako »na sreću«. Bez plana, bez upute, bez savjeta, bez preporuke, bez pomoći. Kao »grlom u jagode«. Šta im Bog i sreća dadne! Jedini tko im nešto kaže, to su mati i otac,

izraženo »uzdisanje i jecanje« svih stvorova zbog ropstva propadljivosti, u koje su upali, kao i čežnja za danom proslave djece Božje.

Teže je shvatiti izraz: Ono što je na nebu. Čiste duhove ne treba pomirivati a pale duhove nemoguće je pomiriti. Pomirbu (apokatallassein) možemo shvatiti kao uspostavu reda, koji je bio na neki način narušen, ukoliko je trpeći Spasitelj s obzirom na izvanjsku slavu bio niži od anđela, koji ne trpe (usp. Ps 8, 6 sl. i Hebr 2, 9). Uskrsnućem prvorođenoga od mrtvih taj je red uspostavljen. Uzrok poremećaja ne treba tražiti kod anđela nego kod praroditeljskog grijeha (Wikenhauser).

O. FRANJO ČAREV

MJESTO KOLODVORSKIH MISIJA

(Što bismo mogli učiniti za naše vjernike koji sele?)

Mi nemamo »kolodvorskih misija« gdje bi nam sestre i katoličke gospođe dočekivale na stanici djevojke sa sela što dolaze u grad da služe ili da traže posao pa ih odvodile u domove i prihvatilišta i tražile im mjesto. Nemamo ni »djetićkih društava« po njemačkom Kolpingovu sistemu da nam se brinu šegrtima za smještaj i kršćanski odgoj. Nemamo ni »Društva sv. Rafaela« za iseljenike. Nešto smo od toga u prijašnjim decenijima imali, ali sve su to bili samo rudimenti, počeci, fragmentarne poluakcije: više zapravo ideje i eksperimenti nego akcije.

Nemamo na većem dijelu naših župa ni pravih, modernih, pastoralnih kartoteka, iako bismo barem njih mogli imati: da nijesmo, ovako, kako smo, bespomoćni, a pomalo i lijeni.

Ali imamo zato svagdje župske matice. I u njima ubilježene sve svoje župljane. A imamo i problem selidbe: sa sela u grad i iz grada u grad. Problem aktualan, vruć, općenit. Hiljade se naših ljudi svake godine podižu sa svojih djedovskih selišta i odlaze »u svijet«, trbuhom za kruhom. I iz mrtve provincije; i sa patrijarhalnog sela. Sele katkada čitave obitelji, a sele još češće pojedinci: najviše mladići, djevojke, mladi bračni parovi.

A sele nam obično bez ikakve ozbiljne evidencije s naše strane; onako »na sreću«. Bez plana, bez upute, bez savjeta, bez preporuke, bez pomoći. Kao »grlom u jagode«. Šta im Bog i sreća dadne! Jedini tko im nešto kaže, to su mati i otac,

djed ili baba. A i oni najviše samo općenito: »Pamet u glavu, sine! Čuvaj se, kćeri! Pazi na obraz u dalekom svijetu! Nemoj da osramotiš majke!«

Stoga nam toliki i stradaju u gradu: toliki od tih naših »iseljenika«. Upanu u loše društvo. Namjere se na već pokvarene »zemljake« i »kolegice«. Zaslijepi ih, fascinira, lažni »sjaj« grada. Imponiraju im manire gradske »gospode«: dojučerašnjih seljaka, bez kriterija i bez kulture, kaošto su i sami. Zarazi ih, onako naivne, okolina i propaganda. Izgube se. Postanu svijet »bez zemlje« i bez tradicije.

A ipak bismo mogli — i morali — za njih štogod učiniti. Naša su duhovna djeca. Sirote su, duhovne, koje je Bog povjerio našoj svećeničkoj, pastirskoj skrbi. Davat ćemo Bogu račun za njihove duše.

Ne bi to od nas, čini nam se, tražilo kakva posebna napora. Nije moguće — barem na manjim i seoskim župama — da se netko u selu sprema u grad ili na selidbu, a da to čitavo selo ne zna. Zna to uvijek i župnik. Čuje barem da se o tom priča.

Pa zašto ne bismo mladića ili djevojku pozvali prije toga k sebi? Zašto ne bismo pošli u takvu kuću da se s ljudima malo porazgovorimo? Da se propitamo kamo će, šta će, kako to misle? Imaju li kakve izglede? Gdje su im sredstva? Pa da ih i posavjetujemo. Da ih upozorimo što ih u gradu čeka, na što da paze, čega da se čuvaju. I da im probudimo i informiramo kršćansku savjest: malo konkretnije od majke. I obzirom na društvo, i obzirom na modu, i obizrom na brak i moral, i obzirom na ispovijed i pohod crkve. Možda bi im koji naš savjet zlata vrijedio. A mnogi bi ga, sigurno, primili sa zahvalnošću. I poslušali!

A onda ono što nam se čini glavno! Zašto im ne bismo turili u ruke list s nekoliko riječi preporuke za župnika ili župski ured u mjestu, odnosno gradu, kamo sele? I priložili k listu njihov krsni ili, još bolje, obiteljski list, izvjesnicu? Pa im rekli da se, svakako, čim stignu u grad jave s tim listom kod župnika na čijem se teritoriju najprije nađu?

Ne će im novi župnik, većinom, moći naći ni stana ni posla. Nije to lako. Ali da ništa, moći će im i on dati koji dobar savjet. A možda će ih moći i komu preporučiti. Ili ih barem upoznati s kojom dobrom kršćanskom dušom, s kojom časnom sestrom, s kojom čestitom katoličkom obitelji, osobito iz njihova kraja ili iz nove okolice. Da ipak imaju nekoga komu će se moći javiti i istužiti, koga će moći upitati za

savjet. I moći će njihov novi župnik da ih, još konkretnije od njihova zavičajnog župnika, upozori na pogibli i napasti grada. I da im kaže gdje su crkve, kad su mise, u koje se vrijeme mogu ispovjediti. I da ih — ako ima kartoteku — u nju ubilježi. Mogao bi se onda za njih dalje interesirati. Mogao bi utvrditi gdje stanuju. Mogao bi im evidentirati djecu: za vjeronauk, za sakramente.

A isto bi tako, »mutatis mutandis«, trebalo postupati kad nam evidentirani i poznati vjernici sele iz jednoga grada u drugi. Mogli bi i oni sa sobom ponijeti obiteljsku izvjesnicu i »testimonijale«. Po sasvim analognoj proceduri.

Ne znam, šta svećenička braća o tom misle. Ali ideja, izgleda, nije ni loša, ni nekorisna, ni neostvariva.

Učinimo bar ono, što možemo! Makar ono najmanje! Bolje išta nego ništa!

Dr ČEDOMIL ČEKADA

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

5. LIK SVETOG JOSIPA

Prirođeno je ljudskom srcu da o onome što ljubi, želi i što više saznati. Iz te želje i potrebe već u prva vremena kršćanstva širile su se među pobožnim vjernicima mnoge vijesti o Isusu i Mariji koje se nisu nalazile u Svetom Evanđelju. Mogle su to biti i istinite vijesti, ali se događalo da je u nepromišljenoj revnosti mnogo toga i izmišljano. Tako su nastale razne legende o Isusu, o njegovu djetinjstvu, o njegovim roditeljima i učenicima. Pa da se te priče lakše prime u kršćanskom puku, više puta su ih širili pod imenom nekoga od apostola ili Isusovih učenika. Tako nastadoše apokrifna evanđelja, poslanice, otkrivenja i slično. Od usta do usta širile se izmišljene priče, prepričavale se, prepisivale. S vremenom je nastala i vrlo opsežna apokrifna literatura. U njoj ima i lijepih pjesničkih elemenata, što je onda poticalo umjetnike da se njima koriste u svojim djelima i dalje ih razgrađuju. Njihovi izdanci djeluju i danas.

1. I oko lika svetog Josipa, koji je u Evanđelju spomenut po imenu samo četrnaest puta, a sve što je o njemu rečeno ne obuhvata ni četrdeset redaka, isplela se bujna pavit legende i priče. Možda je najbujnija u takozvanom Pseudo-Tominu evanđelju i u Povijesti Josipa Tesara. Od svih nemogućih izmišljotina najnezgodnija je ona o starosti sv. Josipa

savjet. I moći će njihov novi župnik da ih, još konkretnije od njihova zavičajnog župnika, upozori na pogibli i napasti grada. I da im kaže gdje su crkve, kad su mise, u koje se vrijeme mogu ispovjediti. I da ih — ako ima kartoteku — u nju ubilježi. Mogao bi se onda za njih dalje interesirati. Mogao bi utvrditi gdje stanuju. Mogao bi im evidentirati djecu: za vjeronauk, za sakramente.

A isto bi tako, »mutatis mutandis«, trebalo postupati kad nam evidentirani i poznati vjernici sele iz jednoga grada u drugi. Mogli bi i oni sa sobom ponijeti obiteljsku izvjesnicu i »testimonijale«. Po sasvim analognoj proceduri.

Ne znam, šta svećenička braća o tom misle. Ali ideja, izgleda, nije ni loša, ni nekorisna, ni neostvariva.

Učinimo bar ono, što možemo! Makar ono najmanje! Bolje išta nego ništa!

Dr ČEDOMIL ČEKADA

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

5. LIK SVETOG JOSIPA

Prirođeno je ljudskom srcu da o onome što ljubi, želi i što više saznati. Iz te želje i potrebe već u prva vremena kršćanstva širile su se među pobožnim vjernicima mnoge vijesti o Isusu i Mariji koje se nisu nalazile u Svetom Evanđelju. Mogle su to biti i istinite vijesti, ali se događalo da je u nepromišljenoj revnosti mnogo toga i izmišljano. Tako su nastale razne legende o Isusu, o njegovu djetinjstvu, o njegovim roditeljima i učenicima. Pa da se te priče lakše prime u kršćanskom puku, više puta su ih širili pod imenom nekoga od apostola ili Isusovih učenika. Tako nastadoše apokrifna evanđelja, poslanice, otkrivenja i slično. Od usta do usta širile se izmišljene priče, prepričavale se, prepisivale. S vremenom je nastala i vrlo opsežna apokrifna literatura. U njoj ima i lijepih pjesničkih elemenata, što je onda poticalo umjetnike da se njima koriste u svojim djelima i dalje ih razgrađuju. Njihovi izdanci djeluju i danas.

1. I oko lika svetog Josipa, koji je u Evanđelju spomenut po imenu samo četrnaest puta, a sve što je o njemu rečeno ne obuhvata ni četrdeset redaka, isplela se bujna pavit legende i priče. Možda je najbujnija u takozvanom Pseudo-Tominu evanđelju i u Povijesti Josipa Tesara. Od svih nemogućih izmišljotina najnezgodnija je ona o starosti sv. Josipa

I tu misao, da je sv. Josip bio starac kad je uzeo Mariju, prihvatiše mnogi slikari pa stadoše slikati sv. Josipa kao sijeda i mrtva starca: poznata je ona, inače lijepa, slika na kojoj Gvido Reni prikazuje našega Sveca s gustom bijelom kosom i bradom, s naboranim čelom. A ima ih i još mnogo sličnih, pa i »gorih«. Ali u početku nije bilo tako. Među spomenicima stare kršćanske umjetnosti na kojima je prikazan lik svetog Josipa, možda je najstariji (a meni je svakako najmiliji) onaj vrlo oštećeni, no još jasno vidljivi ulomak »svete Obitelji« iz Katakomba sv. Sebastijana u Rimu. Tu vidimo Gospu s malim Isusom na krilu, a iza njih stoji sv. Josip, upirući zanesen pogled, pun ljubavi, u svoje nebesko Dijete: prikazan je kao lijep mlad čovjek, bez brade (v. L'illustrazione vaticana, 1933, božićni broj, num. 23, str. 918). Možda sto i više godina poslije toga, susrećemo lik sv. Josipa i na glasovitom mozaiku što ga je Siksto III dao izraditi na trijumfalnom luku u crkvi sv. Marije Velike u slavu efeskoga koncila (431), a kasnije će ga dati veličanstveno obnoviti Pijo XI slaveći 1500-godišnjicu istoga sabora. Na mozaiku je prikazan sv. Josip u času kad mu anđeo navješćuje da se ne boji uzeti k sebi svoje žene Marije. Tu je sv. Josip u muževnoj dobi, s bradom, ali ne kao starac. Istom kasnije će prevladavati starački lik. Danas već i slikari shvaćaju da se ne treba obzirati na legendarne izmišljotine.

Sv. Luka kazuje da su Isusa smatrali za sina Josipova (Lk 3, 23). Bog je htio da se istom postepeno svijetu objavi božanstvo Isusa Krista. Zato je i odredio da se rodi od udate Djevice; trebala je i ona i njezino Dijete čovjeka dosta jaka i sposobna da ih čuva, da ih hrani, da se brine za njih. A starac od 91 godine ne bi to mogao. I njegova ženidba bi bila sablazan i na ruglo u Nazaretu! Ne; Josip je morao biti u najljepšem cvatu mladosti i snage kad mu je Bog povjerio Mariju i Isusa. Prof. Stano drži vjerojatnim da mu je bilo oko 30 do 40 godina kad se vjenčao. Meni se, ako smijem reći, čini vjerojatnijim da je to bilo oko njegove 24. do 30. godine.

A onaj što je u svom apokrifu prvi napisao da je on tada već bio mrtvi starac, možda je htio na taj način priprostim vjernicima predočiti nemogućnost da je on mogao biti otac Isusov, pa da lakše vjeruju u djevičanstvo njegove Majke, u doba kad su razni krivovjerci brbljali protiv te Marijine jedinstvene povlastice. Nakana mu je bila dobra, ali pamet mu nije mnogo vrijedila. Baš to, čime je on htio dokazivati Marijino djevičanstvo, govorilo je protiv njega.

Nipošto! Josip nije bio starac, nego mlad čovjek kad je postao mužem Marijinim. I nije bio udovac, nego djevac, kakav je ostao do smrti. A ako se ne varam, mora da je bio i vrlo pristao mladić, najljepši među nazaretskim momcima, dostojan ljepote Marijine, koja je svakako bila najljepša djevojka. Oni su odgojili Isusa, najljepšega među sinovima ljudskim.

2. Fizička ljepota Josipova odrazivala je njegovu duševnu i duhovnu ljepotu, koje su je beskrajno nadmašivale. U lijepom razmišljanju »Sv. Josip i naše svećeništvo«, Abbé Courtois (Pred licem Gospodnjim IV 69—85, preveo Č. Kos) donosi na kraju misao sv. Bernardina Sienskoga, kojega su nazvali »Josipovim doktorom«: — Sv. Josip je čovjek najčistiji u svom djevičanstvu, najdublji u svojoj poniznosti, najžarči u svojoj ljubavi i najuzvišeniji u svojoj kontemplaciji. — Tu je ukratko kazano sve o duhovnom liku sv. Josipa. A samo razmatranje tako je duboko i ugodno da ga živo preporučujem braći svećenicima. Ujedno bi bilo dobro — radi slučaja da u svojim crkvama ili kapelama želimo postaviti na oltar sliku sv. Josipa — pomnjivo proučiti bilješku 148 (str. 128) u kojoj P. Piat ističe, da našemu Svecu ne treba »bijela kosa i srebrna brada... da bi ulijevala poštovanje«.

Tko je imao sreće da u milanskoj Pinakoteci »di Brera«, pod br. 472 vidi izvornik poznate Rafaelove slike: Sposalizio (Djevičino vjenčanje), koja je u milijunima kopija raširena po svemu svijetu, morao je ostati zapanjen pred izražajnošću Josipova lica, koju je divni umjetnik nenadmašivo znao dočarati na svom remek-djelu!

3. Svi koji su pisali o sv. Josipu ističu činjenicu, da se o njemu ne samo vrlo malo govori u sv. Evanđelju nego nam nije zabilježena ni jedna jedincata njegova riječ. Zato ga i stavljaju redovnicima za uzor svete šutnje. Ta je šutnja odraz duboke duhovnosti, pa je sv. Josip s pravom označen kao zaštitnik svih koji se posvećuju duhovnom životu. Slikar je stavio u Svečevu ruku i legendarni procvjetali štap, simbol njegove duše, koja je cvala i mirisala svim krepostima. Pa onda onaj smireni, a pun poštovanja gest — stavljanje vjenčanog prstena na Marijin prst. Osjećaj velike dužnosti koju na se preuzima; svijest jedinstvene službe koja mu se povjerava; ljubav prema odabranici svoga srca; vjernost na život i smrt — sve je to izraženo u tom gestu. I čitava slika je kao komentar ili bolje kao u boje i crte pretvorena misao svetog Bernardina, koju smo gore naveli.

A kako je samo Bernardin govorio o sv. Josipu! I sv. Leonard Portomauricijski. Još je i sada — poslije četrdeset i više godina — u meni živ onaj utisak što su ga na mene učinile one plamene riječi velikog misionara kad sam ih prvi put čitao. Ali ne samo oni. Poslije Bernardinovih vremena svi su se veliki crkveni govornici natjecali da pred Josipove noge stave najljepše cvijeće svoje vještine i svoga žara za njegovom slavom. I svi veliki bogoslovci novijih vremena daju mu sve više mjesta u svojim naučnim radovima i umnim raspravama. Dakako, ima i pretjeravanja. Tako je, na primjer, 1907. — upravo za vladanja sv. Pija X, toga velikog štovatelja sv. Josipa, prvog pape, kojemu je Josip bilo krsno ime — sv. Oficij zabranio knjigu »El inmaculado san José« (J. D. Corbató). No nije pretjeravanje, ako slijedeći princip što ga je postavio Papa Leon XIII u svojoj enciklici Quamquam pluries, koju bismo mogli nazvati »Magna charta« sv Josipa: — Nema sumnje da se Josip preodličnom dostojanstvu Majke Božje primakao više nego itko drugi — uvaženi bogoslovci tvrde da je očišćen od istočnoga grijeha u krilu svoje majke. Lépicier, pače, drži da je bio i utvrđen u milosti.

Na sve izvanredne darove kojima je ukrasio Bog Marijina zaručnika, sv. Josip je savršeno odgovarao svojom herojskom suradnjom s Milošću. U tom smislu najglavniji potez na njegovu svetačkom liku je ona bezuvjetna **poslušnost** Božjemu glasu i spremnost da izvrši sve što od njega zatraži Bog. Anđeo mu u Božje ime naređuje da ne ostavlja svoje Žene, i on »učini kako mu je naredio anđeo Gospodnji« (Mat. 1, 24). Kad mu je anđeo rekao da bježi s Djetetom i njegovom Majkom u Egipat, on »se diže noću, uze Dijete i njegovu Majku, te ode u Egipat« (Mat 2, 13—14). Poslije Irudove smrti naređuje mu opet anđeo da se vrati u Izrael, i on odmah »ustade, uze Dijete i njegovu majku te ode u izraelsku zemlju«, a malo kasnije »nakon što primi u snu naputak (od Boga) ode u pokrajinu Galileju« (Mat 2, 19—22). Savršen posluh Božjoj Volji, bez odlaganja, bez mrmljanja, bez traženja razloga! Ne vidimo li tu isti duh, kakav se odrazuje u onoj riječi njegove svete Zaručnice: — Neka mi bude po riječi tvojoj!

Kasnije će Isus u svom glasovitom odgovoru na pitanje, koje je sam sebi postavio: — Tko su moja braća? — ustvrditi: — Tko god vrši volju moga nebeskog Oca, on mi je: brat, sestra i majka (Mat 12, 48—50). — Tu je volju najsavršenije vršila njegova rođena Majka, a za njom njegov djevičanski

otac Josip, i zato su njih dvoje najsavršeniji njegovi sljedbenici: dva divna lika svetosti...

O blago tebi, Josipe, vjerni službeniče Božji! Tvoj divni lik nam sja uz još divniji Marijin kao najsjajniji od svih uz Isusov božanski prijesto!

F. S. PETROV

DOPIS PREUZV. SPLITSKOG BISKUPA

Poštovani oče uredniče,

U posljednjem broju Vašeg lista otisnut je članak »Što je irenizam«, napisan od o. M. Kirigina. Pri koncu svoga članka o. Kirigin poziva one, koji »drukčije misle« od njega o »irenizmu«, »da se jave, makar pseudonimom, pa da se pojmovi raščiste«.

Potaknut tim riječima upravljam za Vaš list ovih nekoliko mojih misli, da doprinesem raščišćavanju pojmova o »irenizmu«.

Dozvolite da Vam ovom prigodom dostavim i još neke moje opaske, koje se tiču liturgijskog jezika, obnavljanja đakonata i oltara prema puku, da ih, prema svojoj uviđavnosti, objavite u Službi Božjoj.

Napominjem, da pišem ove retke kao privatna osoba. A budući da mi ne leži u prirodi zakulisna borba, pa ni ova, da se tako izrazim, »irenistička« borba ideja, to se neću potpisivati pseudonimom.

1. Irenizam kao metoda borbe za sjedinjenje kršćanskih crkava.

Jasno je, da, apsolutno govoreći, mogu postojati dvije vrsti irenizma: umjereni i neumjereni ili lažni irenizam. Irenizam naime znači miroljubivost ili mirotvorstvo, kojemu Gospodin obećaje blaženstvo i s kojim Sv. pismo identificira samoga Gospodina (Ipse et Pax nostra itd.). I tko bi se mogao usuditi ustvrditi, da mi nismo dužni prema svim krštenim i nekrštenim ljudima biti puni ljubavi, poniznosti, opraštanja, strpljivosti do mučeništva itd.

Ali o. M. Kirigin piše: »Isto tako treba izbjegavati sve što nas rastavlja« (str. 180). Eto s tom se rečenicom ne slažem. Ona svakako izražava pretjerani irenizam. Također se ne slažem s ovom rečenicom o. Kirigina: »Vjerske razlike nije moguće premostiti, nego putem irenizma« (str. 180). Pok. sv. otac Pio XII je u enciklici »Humani generis« osudio »irenizam«, jer je pod tim terminom htio označiti »falsum ireni-

otac Josip, i zato su njih dvoje najsavršeniji njegovi sljedbenici: dva divna lika svetosti...

O blago tebi, Josipe, vjerni službeniče Božji! Tvoj divni lik nam sja uz još divniji Marijin kao najsjajniji od svih uz Isusov božanski prijesto!

F. S. PETROV

DOPIS PREUZV. SPLITSKOG BISKUPA

Poštovani oče uredniče,

U posljednjem broju Vašeg lista otisnut je članak »Što je irenizam«, napisan od o. M. Kirigina. Pri koncu svoga članka o. Kirigin poziva one, koji »drukčije misle« od njega o »irenizmu«, »da se jave, makar pseudonimom, pa da se pojmovi raščiste«.

Potaknut tim riječima upravljam za Vaš list ovih nekoliko mojih misli, da doprinesem raščišćavanju pojmova o »irenizmu«.

Dozvolite da Vam ovom prigodom dostavim i još neke moje opaske, koje se tiču liturgijskog jezika, obnavljanja đakonata i oltara prema puku, da ih, prema svojoj uviđavnosti, objavite u Službi Božjoj.

Napominjem, da pišem ove retke kao privatna osoba. A budući da mi ne leži u prirodi zakulisna borba, pa ni ova, da se tako izrazim, »irenistička« borba ideja, to se neću potpisivati pseudonimom.

1. Irenizam kao metoda borbe za sjedinjenje kršćanskih crkava.

Jasno je, da, apsolutno govoreći, mogu postojati dvije vrsti irenizma: umjereni i neumjereni ili lažni irenizam. Irenizam naime znači miroljubivost ili mirotvorstvo, kojemu Gospodin obećaje blaženstvo i s kojim Sv. pismo identificira samoga Gospodina (Ipse et Pax nostra itd.). I tko bi se mogao usuditi ustvrditi, da mi nismo dužni prema svim krštenim i nekrštenim ljudima biti puni ljubavi, poniznosti, opraštanja, strpljivosti do mučeništva itd.

Ali o. M. Kirigin piše: »Isto tako treba izbjegavati sve što nas rastavlja« (str. 180). Eto s tom se rečenicom ne slažem. Ona svakako izražava pretjerani irenizam. Također se ne slažem s ovom rečenicom o. Kirigina: »Vjerske razlike nije moguće premostiti, nego putem irenizma« (str. 180). Pok. sv. otac Pio XII je u enciklici »Humani generis« osudio »irenizam«, jer je pod tim terminom htio označiti »falsum ireni-

smum«. Meni se čini, da nema razloga da mi odstupamo od terminologije, koju nam je na tom području ostavio pok. veliki papa Pio XII, i to tako brzo poslije njegove smrti. Zato gornja rečenica nekako vrijeđa.

Što se tiče pok. biskupa Strosmayera jasno je, da je on bio »irenista« na I vatikanskom saboru, koji međutim nije usvojio tu njegovu irenističku liniju. Strosmayer nam može biti uzor u mnogim stvarima, ali u irenizmu nipošto, jer je i on htio »izbjegavati sve ono što nas rastavlja«.

Ja bih radije predložio, da se mi Hrvati ugledamo u slugu Božjega o. Leopolda Mandića, kako se treba moliti, žrtvovati i naročito kako treba vjerovati u sjedinjenje naših pravoslavaca s Katoličkom crkvom. Slovenci pak bi mogli ostati kod svog sretne uspomene biskupa Martina Slomšeka.

2. Liturgijski jezik. U Službi Božjoj dva puta je izneseno mišljenje, da bi bilo najbolje, da budući opći sabor dozvoli upotrebu narodnog živog jezika u poučnom dijelu mise, a da se u »misi vjernika« uvede u čitavoj Crkvi latinski jezik. Jasno je, da se taj prijedlog nama glagoljašima nije mnogo svidio. Danas, kad se toliko govori o ekumenizmu (pravom i krivom) čini mi se, da bi bilo dobro zamisliti se u veliku korist, koju bi staroslovenska služba Božja, na zapadnom obredu, mogla donijeti približavanju latinskoga i slavenskoga svijeta, dotično katoličke i pravoslavne Crkve među Slavenima. Ali eto se neki oduševljavaju staroslavenskim jezikom, kad se na njemu vrše istočni obredi, a kad se na tom istom jeziku, koji je uz to još prilično pohrvaćen, obavljaju obredi naše Rimske crkve, onda taj jezik ne zvuči tako ugodno, dapače se on počinje shvaćati kao neka opasnost...

3. Obnavljanje đakonata. U posljednjem broju Sl. B. »M. M.« u detaljima opisuje, na koji način treba ponovno uspostaviti samostalni đakonat. Posjećivao sam mnoge pastirske zborove naših svećenika i govorio sam s mnogo svećenika iz raznih naših biskupija, pa nisam našao kod nas ni jednog svećenika, koji bi bio za obnovu oženjenog đakonata. Zato je čitanje tog relativno vrlo opširnog članka, koji u stvari ne ulazi u dogmatsku, juridičku i pastoralnu bit toga problema, ostavilo na mene ne baš najbolji dojam. Vidjet ćemo, što se o tom pitanju reći Koncil, ali ja ne vjerujem, da će oženjeni đakonat biti u Crkvi uspostavljen. Zar ne bi bilo dosta ustanoviti kakav »laički red«, na pr. podijeliti koji niži red, bez tonzure, vjerski izobraženim i prokušanim laicima?

4. »Oltar prema puku«. Na str. 204. posljednjeg broja Sl. B. predloženo je rješenje za postavljanje tabernakula u slučaju »oltara prema puku«. Međutim, u tom rješenju tabernakul se ne nalazi na oltaru, nego pred oltarom u slučaju kada svećenik misi okrenut prema narodu. Osim toga tu bi bio jedan oltar s dvije menze. Dok bi se ovo posljednje moglo razumjeti, ono prvo bi bilo u očitoj suprotnosti s liturgijskim propisima o tabernakulu, koji ne smije biti ni iza, ni ispred, ni povrh, nego na samom oltaru.

Odani sam u Gospodinu
Split, 12. VII 1962.

FRANE FRANIĆ, biskup

DOPIS VELEUČ. DRA D. KNIEWALDA

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Posljednje vrijeme, nakon relativnog prizdravljenja od duge i teške bolesti kojom sam u veljači 1961. bio zaražen u Rimu, obraćali su se na mene svećenici i svjetovnjaci tražeći rješenje ili moje mišljeneje o nekim aktuelnim liturgijskim problemima. Budući da se ne mogu smatrati pozvanim da dadem meritorni odgovor na ta pitanja, slobodan sam obratiti se na Vas s molbom da izvolite raščistiti nedoumice i razjasniti nejasnoće koje su iznesene. Evo ih redom.

1) Ostaje li i nakon indulta Sv. Oficija od 8. IV. 1960. i »Vodiča« iz g. 1960. u važnosti dosadašnji propis da se kod pjevane mise ima na liturgijskom jeziku pjevati Introit, Graduale, Tractus, Sequencia, te antifone za prikazanje i za pričest?

2-a) Odgovaraju li »misne popijevke« u našim dosadašnjim molitvenicima i pjesmaricama (na pr. »Slava Bogu« 1944, »Kruh nebeski«, Nova crkvena pjesmarica 1960) propisima novoga indulta, prema kojima se in missa in cantu smiju na živom jeziku pjevati »quae saltem sensum exprimunt« parafraze liturgijskog teksta Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Angus?

-b) Spadaju li, dakle, rečene misne popijevke na misu (u formulaciji Njegove Preuzvišenosti metropolite i nadbiskupa zagrebačkog dra Franje Šepera, »Služba Božja« 1962. III 137/3) u tom smislu da se smiju pjevati ne samo pod tihom, nego

4. »Oltar prema puku«. Na str. 204. posljednjeg broja Sl. B. predloženo je rješenje za postavljanje tabernakula u slučaju »oltara prema puku«. Međutim, u tom rješenju tabernakul se ne nalazi na oltaru, nego pred oltarom u slučaju kada svećenik misi okrenut prema narodu. Osim toga tu bi bio jedan oltar s dvije menze. Dok bi se ovo posljednje moglo razumjeti, ono prvo bi bilo u očitoj suprotnosti s liturgijskim propisima o tabernakulu, koji ne smije biti ni iza, ni ispred, ni povrh, nego na samom oltaru.

Odani sam u Gospodinu

Split, 12. VII 1962.

FRANE FRANIĆ, biskup

DOPIS VELEUČ. DRA D. KNIEWALDA

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Posljednje vrijeme, nakon relativnog prizdravljenja od duge i teške bolesti kojom sam u veljači 1961. bio zaražen u Rimu, obraćali su se na mene svećenici i svjetovnjaci tražeći rješenje ili moje mišljeneje o nekim aktuelnim liturgijskim problemima. Budući da se ne mogu smatrati pozvanim da dadem meritorni odgovor na ta pitanja, slobodan sam obratiti se na Vas s molbom da izvolite raščistiti nedoumice i razjasniti nejasnoće koje su iznesene. Evo ih redom.

1) Ostaje li i nakon indulta Sv. Oficija od 8. IV. 1960. i »Vodiča« iz g. 1960. u važnosti dosadašnji propis da se kod pjevane mise ima na liturgijskom jeziku pjevati Introit, Graduale, Tractus, Sequencia, te antifone za prikazanje i pričest?

2-a) Odgovaraju li »misne popijevke« u našim dosadašnjim molitvenicima i pjesmaricama (na pr. »Slava Bogu« 1944, »Kruh nebeski«, Nova crkvena pjesmarica 1960) propisima novoga indulta, prema kojima se in missa in cantu smiju na živom jeziku pjevati »quae saltem sensum exprimunt« parafraze liturgijskog teksta Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Angus?

-b) Spadaju li, dakle, rečene misne popijevke na misu (u formulaciji Njegove Preuzvišenosti metropolite i nadbiskupa zagrebačkog dra Franje Šepera, »Služba Božja« 1962. III 137/3) u tom smislu da se smiju pjevati ne samo pod tihom, nego

i pod misom in cantu, umjesto liturgijskog teksta u originalu ili u doslovnom prijevodu?

-c) Može li se na sve popijevke u pomenutim zbirkama primijeniti odredba »Vodiča 1960« No 32b? Ili bi, možda, neke od njih, spadale u kategoriju »čipkaste« i nimalo liturgijske pobožnosti? Ne bi li se na različite, osobito Božićne pobožne popijevke (na pr. Uspavanke) moglo i moralo primijeniti što je kardinal Faulhaber 1933. rekao u svojoj četvrtoj adventskoj propovijedi (M. Faulhaber, Judentum, Christentum, Germanentum, München 1934, 80), da u njima i po njima »pobožne duše s redovničkom koprenom i bez nje« na slatkasti način govore i pjevaju o malom Isusu i o anđelima, te zamračuju Božićno otajstvo i — sve nehotice — obezvređuju ono Najsvetije?

-d) Odnose li se oštre, ali — vjerujem — opravdane riječi što ih maestro Albe Vidahović u »Službi Božjoj« 1962 I/31 izriče u vezi s nekim popijevkama, na popijevke što ih je maestro čuo u Njemačkoj, ili možda na stanovite »euharistijske« popijevke koje se pjevaju po našim crkvama pod tihom i pod pjevanom misom i koje se nalaze u svim, pa i najnovijim meni poznatim molitvenicima i pjesmaricama? Nisu li te riječi već prije nekoliko godina (1956), gotovo doslovno, već od drugoga nekoga bile primijenjene upravo na sentimentalne i gotovo »mističko«-erotičke popijevke »euharistijskog« karaktera kod nas?

3) Koje su to »neliturgijske pjesmice« za koje preuzvišeni Ordinarij splitski u svojoj okružnici od 11. I 1962. pod 5) kaže da ih se u splitskoj biskupiji »preko svečane ili pjevane Mise ne može trpjeti... pa niti samo jedamput na godinu«? Koje su to »pjesmice bez ikakove liturgijske i umjetničke vrijednosti... koje nisu u duhu crkvenih propisa« što ih preuzvišeni Ordinarij hvarski želi daleko držati od svojih vjernika (»Služba Božja« 1962 II/96)? Ne treba li tu jednom reći jasnu i muževnu riječ, ni po babu, ni po stričevima...?

4) Koji su se tekstovi i kojim se jezikom pjevalo kod pjevanih misa za vrijeme IV kongresa crkvene glazbe u Kölnu 1961. što je maestra Albu Vidakovića tako zadivilo?

5) M. M. pisac članka »Pitanje jezika u sv. Misi«, »Služba Božja« 1962. I/21-25, uspio je, kako napominje Uredništvo SB str. 21, da svoje prijedloge iznese pred najviši crkveni forum u Rimu. O. Karlo Balić ocijenio je ove prijedloge kao »dobar kompromis« u ovom zamršenom pitanju. I sam se urednik SB, dr. o. J. Radić OFM, u svom članku »Javno i privatno

bogoštovlje«, SB 1962 II/52, nakon što je podsjetio na zbrku koja postoji kod nas gledom na pjevanje kod pjevanih misa, izjasnio za prijedlog da »ono što je glasno bude živim jezikom, a ono što je tiho latinski«. Ili, što je isto, da svećenik celebrira latinski (crkvenoslovenski), a vjernici da svoj dio pjevaju hrvatski. Nije li to, upravo tako, jasno i određeno, bilo izneseno već 1921. u Katoličkom Listu (dr. D. Kniewald) i kasnije u »Životu s Crkvom« VI 1940. br. 3/49-64 (Dragutin Kukalj)? Nije li Kukaljev prijedlog Uredništvo ŽC otklonilo pozivajući se na odredbe SZO? Nije li, još 1956, Kukaljev i Kniewaldov prijedlog bio proglašen »zabludom«, a Kniewaldov čak »revolucionarnim«? Ali — sapientis est mutare consilium. Za to treba, dakako, i spoznaja, i poštenje i smionost. Dr. o. J. Radić OFM pokazao je u ovom slučaju da ima sve troje. On je ukazao na put, koji je jedini izlazak iz ovog kaosa što ga je on ocrtao. Ali zašto nije »iznijeta Sv. Stolici naša pastoralno-liturgijska tradicija i današnja situacija« u tom pogledu, kako je bilo predloženo 1956? Zašto se radije išlo u smjeru nastojanja oko legalizacije aliturgijskog stanja kod pjevanih misa u gornjim hrvatskim krajevima, koje sve više prodire i u dalmatinsku Hrvatsku? Zar ne postoji »realan prikaz« svega toga, koji bi se mogao podnijeti Sv. Stolici? Možda je rijetkima poznato, ali činjenica jest da takav prikaz postoji, realan, dokumentaran, u svakom pogledu katolički — pravovjeran, pozitivan i konstruktivan, bez truna polemike ili propagande. »Služba Božja« često ističe da treba »interdijecezanski misliti, osjećati i raditi«. Da treba kod svega posebno doći do izražaja iskrenost, premda se ona kod ljudi redovito ne cijeni. Da se ničija dobra volja ne smije odbiti (SB 1962. III/102). Pa ipak, je li to uvijek tako. Ne odbija li se onoga, koji »istinu gudi«. Dr. Ivanov ima pravo: Veritas — i samo veritas — liberabit nos. Koliko bi se moglo postići i učiniti da se tretiranju i ovih problema liturgijskog područja pristupa »iskreno, bratski«, govoreći otvoreno o svim pozitivnostima i negativnostima, objektivno i bez skrivenih misli...

6) Je li doista »v smislu okrožnice »Haurietis aquas« za češčenje Serca Jezusovega... čisto jasno postavljeno na temelje javnega razodjetja« (SB 1962. III/115) u tom smislu da bi se objave Srca Isusova sv. Mariji Margareti Alacoque imale smatrati javnima?

7) Ne upuštajući se u to da li je Pavelićev prepjev Genitori Genitoque dobar ili nije, da li se u njemu prepoznaju stihovi sv. Tome Akvinca, da li — poput sv. Tome — ade-

kvatno iznose nepogrešivu doktrinu IV. Lateranskog sabora de ssma Trinitate, da li udovoljavaju zahtjevima koji se stavljaju za dobivanje oprosta, da li hrvatska riječ »glasi s dikom« odgovara latinskom »laudatio« i t. d. — molim Vas, odgovorite nam na pitanje: da li je Pavelićev prepjev heretičan, kako bi to logički slijedilo iz tvrdnje da bi ga »potpisao i Focije i njegovi sljedbenici, dok bi za Tomin rekli da je heretičan« (SB 1962. III/158). Budući naime da je ono, što bi u tom slučaju potpisao F. i njegovi sljedbenici, hereza, opravdano je naše pitanje, je li Pavelićev prepjev, što bi ga radi razlike prama sv. Tomi preuzeli F. i njegovi sljedbenici, heretičan. S tim je u vezi ponešto i pitanje oportunosti ovakovih stilizacija pred II. Vatikanski koncil koji, čuvajući nepovredivu dogmu, ide za tim da međusobnim razumijevanjem utre put idealu svih kršćana: ut omnes unum.

8) Sadrži li završetak himna na Večernji sv. Terezije Avilske »zabludu kvaternijanizma« (SB 1962. III/158).? Ili je i u ovom, kao i u Pavelićevu slučaju, po srijedi više ili manje nategnuto MOŽEBITNO tumačenje, bez obzira na onaj smisao koji je autor kanio dati i stvarno dao svojim stihovima, pa će tako te stihove shvatiti i svaki poučeni pravovjerni »dobre volje«, to jest koji ih čita dobronamjerno i bez namjernog cjepidlačarenja? Nije li stvarno mnogo teži slučaj popijevke »S rajskih visina« u kojoj druga kitica glasi: »Koje li čudo pred nama biva, Isus, gle, RAJSKI OSTAVLJA KRAS. . .«, kao i završetak popijevke »Ko noć šutiš«: »Tabernakul prijestolje je Tvoje, BOŽJE SRCE PRIJESTOLJE JE MOJE« (Citirano prema »Slava Bogu« maestra Albe Vidakovića, Zagreb 1944, 103, 148)? Ima više takovih dogmatskih omašaka u sličnim pjesmicama, a da se nitko radi toga ne sablažnjava, nitko — nažalost — možda to i ne opaža, a pogotovu nitko nije ni pomislio da ih proglasi heretičnima, premda. . . Ali tu nije po srijedi zbiljska hereza, sa strane autora, nego, da se blago izrazimo, licentia poetica. Ne bi li, prema tomu, možda bilo na mjestu nešto više opreza i obzira kod pridijevanja teoloških cenzura?

9) Ako je, međutim, doista po srijedi zabluda kvaternijanizma i ako je doista Pavelićev prepjev heretičan jer ne ističe procesiju ab utroque — zar bismo tada zbilja morali to tako moliti, uključivši herezu, dok se to ne ispravi sa strane crkvene vlasti (SB 1962. III/158)? Ne bi li postojala velika razlika između tih dvaju hereza i »drugih nesavršenih i loših tekstova«, kao na pr. u II. nokturnu, koji uostalom prvotno

i nisu bili zamišljeni kao historija, nego kao »pobožna legenda«, slično kao u naše doba Ben Hur, Quo vadis ili Posljednji dani Pompeja?

10) Dokazuju li ona lijepa razlaganja O. A. prof. Fazinića O. P. i presvijetlog gospodina prof. dra Stjepana Bakšića o sv. Josipu u SB 1962. III/117-123 da sv. Josipa treba uvrstiti u Red sv. Mise, naročito u »molitvu« Communicantes (SB 1962. III/119)? Odgovara li to liturgijskom stilu i značaju »molitve« Communicantes? Liturgijske zapreke doista »nisu nesavladive«, ako se misli na njihovo odstranjivanje administrativnim putem — ali šta se onda događa, to znade svatko kome je stručno poznat razvitak liturgije i njezinih oblika. Liturgija je izraz vjerovanja, ali nije svaki njezin dio naprosto neka dogmatska teza. Ne znamo, što će koncil u toj stvari odlučiti i hoće li se uopće upustiti u takove konkretne i pojedinačne zahvate za koje se traži mnogo stručne verziranosti; mi to ne znamo. Jedno je sigurno, da u »molitvi« Communicantes Gospa, apostoli i mučenici nisu navedeni zato jer bi se ovim njihovim popisom htjelo, u smislu čitavog konteksta, naglasiti općinstvo svih svetih, kako se to često pretpostavlja i nauča. Za »molitvu« dakle Communicantes otpada, dakle, pretpostavka kojom se želi dokazati oportunost i potreba uvrštenja sv. Josipa u taj niz svetaca. Tako sam odgovorio onima, koji su me o tomu pitali. Prosudite, molim, je li taj odgovor ispravan ili nije.

11) Da li je posvećenje po euharistiji (i ostalim sakramentima) samo, ili u prvom redu, »moralno«, subjektivno, koje se sastoji u »čišćenju od zlih misli i djela«, u našoj »pobožnosti«, u našem »pobožnom vladanju i svetom životu« (SB 1962. II/59), ili je to posvećenje mnogo dublje? Ne sastoji li se u prvom redu u izdignuću ljudske naravi u vrhunaravsku t. j. BOŽANSKU sferu? Je li to posvećenje ljudsko djelo ili Božje? Nije li bitni, ontni, učinak liturgije, a napose presvete euharistije i Mise upravo u tomu »ut efficiamur DIVINAE CONSORTES NATURAE«? (II Petr. 1, 4). Ne slijedi li iz toga sve ostalo? Nije li obnova svijesti o tomu jedan od najglavnijih zadataka liturgijske obnove, mnogo važniji od toga da svi istodobno kleče, stoje ili sjede, jer to lako prelazi u jednostavni mehanizam, pa se iz jednog mora rubrika prelazi u drugo a ne vidi se ono što je bitno?

12) I na kraju: je li Misa, kako se to neprestano ponavlja i u SB i inače, PRVENSTVENO i SAMO žrtva N. Z.? Ili je, i dogmatski, i historijski, i skripturistički, i liturgijski, po

čitavoj svojoj strukturi i svim misnim obrascima bez izuzetka, zapravo obnova i spomen Posljednje večere? Nije li Spasitelj, još prije svoje krvne žrtve na križu, sebe nekrvnim načinom na Posljednjoj večeri Sebe prinio Bogu Ocu kao žrtvu za nas, a nama se, pod sakramentalnim prilikama kruha i vina dao za pneumatičnu hranu in vitam aeternam? Nije li rekao: *Accipite et manducate,* hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur — *Accipite et bibite* hic est calix sanguinis mei...? Ne odnosi li se Njegovo upozorenje »Haec quotiescumque feceritis in mei memoriam facietis« ne samo na obnovu žrtve, nego upravo na obnovu i uspomenu Posljednje večere? Nije li to bila i nauka i praksa apostola i prvih kršćana? Nije li upravo to dalo osnovnoj strukturi misnog kanona u svim kršćanskim liturgijama svoj neizbrisivi pečat? Ne ističe li svaka Postcommunio upravo tu misao: accipite et manducate. Nije li, dakle, fractio panis, kako su to zvali prvi kršćani, a mi to zovemo Misom, i žrtva Bogu Ocu i naše sudjelovanje kod stola Gospodnjega? Nije li oltar i mjesto žrtve i stol oko kojega se okupljaju vjernici in memoriam Domini: aeterno Deo vivo et vero communicantes? Nije li, dakle, jedan od najvažnijih zadataka liturgijske obnove da se u svijesti svećenika i vjernika obnovi i oživi ovaj karakter sv. Mise koji je kroz stoljeća u njihovoj svijesti izblijedio?

Imade i više tih pitanja, sve u vezi sa »Služba Božja« 1962. Ali i to je dosta. I previše. Smijem li, u ovom kratkom predahu od moje bolesti, zamoliti uredništvo »Službe Božje« da ovo moje pismo u cijelosti objelodani i da ono, ili netko drugi, kompetentniji i u liturgiji više verziran od mene, odgovori na ova pitanja koja su mi postavljena i koja su iskrsla tijekom našeg razgovora? Ako sam što krivo shvatio ili rekao rado ću to priznati. Konfucije je rekao da nije dobar čovjek tko ne će da uvidi ili da prizna svoju pogrešku. Ni u kojem slučaju ne ću i ne mogu voditi kakovu mu drago polemiku. Dobronamjerno sam samo želio skrenuti pažnju na stanovita principijelna pitanja koja mi se čine osobito važnima kad je riječ o liturgijskoj obnovi klera i vjernika.

Zahvaljujući na strpljivosti
u Kristu Gospodinu odani

Dr. DRAGUTIN KNIEWALD
sveučilišni profesor u m.

ULOGA VJERNIKA U SV. MISI

U vezi s dopisom veleuč. Dra Kniewalda donijet ćemo u našem listu odgovore na postavljena pitanja uz uvjet da budu pisani mirnim tonom. Neka svakom bude pred očima kako će što točnije prikazati istinu, a ne »pobijati« mišljenje drugih. Ja ću ovdje otvoreno iznijeti svoje gledište u pitanju: kojim jezikom i koje tekstove da mole ili pjevaju vjernici kod sv. Mise.

1. Pitanje *jezika*. Mislim da se najveći broj ljudi slaže u tom da *sve ono što je glasno* kod čitane Mise i *pjevano* kod pjevane Mise bude *na živom jeziku*. Gledajući na našu liturgijsku tradiciju i sadašnje povlastice nadam se da bi Sv. Stolica to dozvolila. Ugodno mi je ovdje iznijeti da su mnogi koji su kroz zadnjih pedesetak godina pisali o liturgijskom jeziku došli a ovu ideju. Spomenut ću samo nekoliko najistaknutijih.

Godine 1921. piše *Dr Dragutin Kniewald:* »To (pjevanje na liturgijskom jeziku) kod nas nije provedeno ni u gradovima, a kamo li po selima. I neće se moći provesti. Ne bi li dakle bilo bolje i bliže i duhu i slovu zakona — da se umjesto često puta loših njemačkih prijevoda pjevaju crkvene pjesme koje su propisane, ali ne latinski nego hrvatski« (Katolički List 1921, 40, 474).

Na 1. hrvatskom liturgijskom kongresu u Hvaru g. 1936. *o. Dr Martin Kirigin* u pitanju nastojanja oko živog jezika u sv. Misi stavlja za uzor Pija Parscha koji je »uveo narodni jezik u Crkvu, ustrajao i razvio neobičnu djelatnost« (Croatia orans 1937, 95).

U časopisu »Život s Crkvom« predložio je *Dragutin Kukalj* da se uvede pjevanje liturgijskih tekstova u živom hrvatskom jeziku (Život s Crkvom VI, 3, 62). U svojoj knjižici »Žrtva sv. Mise« (Zagreb 1941) donio je liturgijske tekstove na živom jeziku s notama.

U najnovije vrijeme je splitsko-makarski biskup *Dr Frane Franić* odredio da se ima zadržati pjevanje liturgijskih tekstova na živom jeziku ondje gdje je to u običaju, a poslije nego što je episkopat objavio prijevod sv. Mise *naređuje da se uvede pjevanje na živom jeziku:* »S obzirom na pjevanje Mise određujem, da se na području splitske i makarske biskupije svi misnici treba da posluže velikom povlasticom, koju nam daje Sv. Stolica: to znači, da na pjevanim Misama bilo da ih misnik pjeva staroslavenski ili latinski, narod i pjevači treba da pjevaju u svom živom jeziku ove nepromjenljive

dijelove: Gospodine smiluj se, Slava Bogu na visini, Vjerujem, Svet, Blagoslovljen i Jaganjče Božji« (Služ. vjesnik bisk. spl. i mak. 1962, 5—6, 5).

Ovdje su na mjestu riječi bogoslužja kojima je Dr Ivan Delalle započeo svoje predavanje na liturgijskom sastanku na Rijeci: »Congregavit nos in unum Christi amor!« Budimo jednodušni u onom u čemu se mnogi najugledniji slažu!

2. Pitanje *tekstova*. Ono što svećenik moli tiho na čitanoj i pjevanoj Misi u nikakvom slučaju ne spada na zajednicu vjernika. U našem izdanju tekstova za vjernike izostavili smo te dijelove. Ako smo od Sv. Stolice dobili povlastice da neke od tih dijelova mogu vjernici zajednički moliti, ta povlastica nije progresiva nego reaktivna.

Što se tiče upotrebe drugih molitava i pjesama osim misnih, te su molitve i pjesme uz stalne uvjete dozvoljene kad vjernici indirektno sudjeluju kod svetih obreda (Isp. enc. »Musicae sacrae«, Docum, pontif. II, 34 i 40; Uputa SZO o sv. glazbi i sv. liturgiji br. 14 i 30). Gdje god je moguće to provesti, treba ići za tim da vjernici direktno sudjeluju u sv. Misi tj. da mole i pjevaju *ono što po liturgijskim propisima na njih spada*. Osim toga nije ništa drugo potrebno. Ako se smatra da vjernici nisu dovoljno odgojeni da mogu s razumijevanjem to moliti i pjevati, onda dolaze u obzir druge molitve i pjesme u vezi sa sv. Misom. Cecilijanski je pokret doista uspio da nam kroz šezdesetak godina dade priličan broj dobrih pučkih melodija. Međutim većina tekstova pučkih misnih pjesama — po mojem mišljenju — nemaju onih uslova o kojima govori enciklika »Musicae sacrae« (Docum. pontif. II, 40). Stoga se vrlo često preko Mise pjevaju druge pjesme koje nemaju veze s Misom, a to se u nikakvom slučaju ne bi smjelo tolerirati. U najposljednje vrijeme neki su ordinariji izričito izjavili da neće tolerirati takvo pjevanje u svojim biskupijama.

Nadbiskup *Miho Pušić* koncem prošle godine određuje: »U zadnje vrijeme neki su počeli pjevače u koru zamjenjivati sa mješovitim ili čak samim ženskim zborovima, a stare koralne napjeve liturgijskih tekstova kojekakvim bezvrijednim modernim misama, ili čak pjesmicama bez ikakve liturgijske i umjetničke vrijednosti. Da se tim slabim tendencijama stane na put... treba... što prije ukloniti nove napjeve, koji nisu u duhu crkvenih propisa« (Služba Božja, 2, 96).

Biskup *Dr Frane Franić* određuje još izričitije: »Posebno se kod nas ne može trpjeti pjevanje neliturgijskih pjesmica preko svečane ili pjevane Mise. Toga kod nas nikada nije

bilo, pa ne mogu dozvoliti da se bilo u kojoj crkvi u našoj biskupiji to u praksu uvodi, pa niti samo jedanput na godinu« (Služb. vjesnik bisk. spl. i mak. 1962, 1—2, 24—25).

Neka u najvažnijem bogoslužju — sv. Misi — bude ono što doista spada na ovo bogoslužje, a neka se odstrani što ovamo ne spada. Neka sve uloge u ovoj svetoj drami budu dobro diferensirane: neka misnik vrši svoju ulogu, službenici oltara svoju a vjernici svoju!

Dr o. JURE RADIĆ

LITURGIJA — MODA, NAPAST?

U zadnjem je broju »Službenog vjesnika« jedne naše biskupije izašao članak »Liturgija i razmatranje«, sastavljen prema istoimenoj knjižici supruga Maritain i prema reviji »La vie spirituelle«. Iako nije posve jasno što je mišljenje Maritainovih, a što nepotpisanog pisca članka, neka bude dozvoljeno navesti par rečenica i bez polemiziranja iznijeti nešto drugačije stanovište, da tako čitaoci stave stvari na svoje mjesto.

Bit će da s pravom čuveni obraćenik i filozof žali što je u naše doba tehnokracije sve manje onih koji vole razmišljati svijesni svoje osobe (personalizam), ali ipak je lako uočiti pretjeranost i deplasiranost ovih riječi: »Liturgija je danas u modi više, nego što je ikada bila. Pitanje je ipak, dokle će ta moda trajati. Liturgijska molitva danas je toliko naglašena najviše zbog njezina socijalnog značaja. Liturgijska se molitva promiče kao kult, u kojem se individuum treba da podloži kolektivu, da se osoba izgubi u masi... Neki od liturgičara idu malo dalje, pa govore, da moliti klečeći s glavom među dlanovima, u šutnji i razmatranju, ne vrijedi ama baš ništa, jer da čovjek kod molitve redovito treba da stoji na nogama i da s veseljem u duši moli sa sakupljenom zajednicom, a ne da se od nje izolira pomoću neke kontemplacije. Ne smije postojati molitva, koja te izolira od braće — to je parola mnogih liturgičara. Ostavimo se dakle razmatranja, koje je iskvarilo kod kršćana pravu ljubav prema Bogu i prema ljudima... Auktori dakle ove knjižice vide u današnjem liturgijskom pokretu napast jednog kršćanstva bez nutarnjeg života, kršćanstva, koje se zanima za sve, osim za Boga i za dušu«.

Bez sumnje je pisac ovog članka »za našu izgradnju« imao najbolju namjeru da istakne potrebu osobnog razmatranja. Proti žurbi i površnosti suvremenog čovjeka nije nikada dovoljno, obzirom na nužnost razmatranja, ponavljati stanovište Crkve, autaritativno izraženo u enc. »Mediator Dei«. Jer treba priznati da se sve manje razmatra, zaista razmatra, a pogotovo se to mnogima ne da, u određeno vrijeme, na određenom mjestu, po određenoj metodi, po zajedničkom priručniku. Ali je pitanje: da se toj slabosti suvremenoj čovjeka doskoči, ima li smisla kriviti i napadati liturgiju te liturgijskoj obnovi odricati čak zanimanje za Boga i za dušu? Posebno kod nas, gdje su neke nastranosti, uglavnom preživjele, liturgiskog pokreta po svijetu jedva i poznate. U pogledu baš binarija »liturgija i razmatranje« kod nas je teoretično i praktično dovoljno isticano jedino pravilno stanovište. Dosta je spomenuti brojne članke mp. o. Dr D. Budro-

bilo, pa ne mogu dozvoliti da se bilo u kojoj crkvi u našoj biskupiji to u praksu uvodi, pa niti samo jedanput na godinu« (Služb. vjesnik bisk. spl. i mak. 1962, 1—2, 24—25).

Neka u najvažnijem bogoslužju — sv. Misi — bude ono što doista spada na ovo bogoslužje, a neka se odstrani što ovamo ne spada. Neka sve uloge u ovoj svetoj drami budu dobro diferensirane: neka misnik vrši svoju ulogu, službenici oltara svoju a vjernici svoju! Dr o. JURE RADIĆ

LITURGIJA — MODA, NAPAST?

U zadnjem je broju »Službenog vjesnika« jedne naše biskupije izašao članak »Liturgija i razmatranje«, sastavljen prema istoimenoj knjižici suprugâ Maritain i prema reviji »La vie spirituelle«. Iako nije posve jasno što je mišljenje Maritainovih, a što nepotpisanog pisca članka, neka bude dozvoljeno navesti par rečenica i bez polemiziranja iznijeti nešto drugačije stanovište, da tako čitaoci stave stvari na svoje mjesto.

Bit će da s pravom čuveni obraćenik i filozof žali što je u naše doba tehnokracije sve manje onih koji vole razmišljati svijesni svoje osobe (personalizam), ali ipak je lako uočiti pretjeranost i deplasiranost ovih riječi: »Liturgija je danas u modi više, nego što je ikada bila. Pitanje je ipak, dokle će ta moda trajati. Liturgijska molitva danas je toliko naglašena najviše zbog njezina socijalnog značaja. Liturgijska se molitva promiče kao kult, u kojem se individuum treba da podloži kolektivu, da se osoba izgubi u masi... Neki od liturgičara idu malo dalje, pa govore, da moliti klečeći s glavom među dlanovima, u šutnji i razmatranju, ne vrijedi ama baš ništa, jer da čovjek kod molitve redovito treba da stoji na nogama i da s veseljem u duši moli sa sakupljenom zajednicom, a ne da se od nje izolira pomoću neke kontemplacije. Ne smije postojati molitva, koja te izolira od braće — to je parola mnogih liturgičara. Ostavimo se dakle razmatranja, koje je iskvarilo kod kršćana pravu ljubav prema Bogu i prema ljudima... Auktori dakle ove knjižice vide u današnjem liturgijskom pokretu napast jednog kršćanstva bez nutarnjeg života, kršćanstva, koje se zanima za sve, osim za Boga i za dušu«.

Bez sumnje je pisac ovog članka »za našu izgradnju« imao najbolju namjeru da istakne potrebu osobnog razmatranja. Proti žurbi i površnosti suvremenog čovjeka nije nikada dovoljno, obzirom na nužnost razmatranja, ponavljati stanovište Crkve, autaritativno izraženo u enc. »Mediator Dei«. Jer treba priznati da se sve manje razmatra, zaista razmatra, a pogotovo se to mnogima ne da u određeno vrijeme, na određenom mjestu, po određenoj metodi, po zajedničkom priručniku. Ali je pitanje: da se toj slabosti suvremenoj čovjeka doskoči, ima li smisla kriviti i napadati liturgiju te liturgijskoj obnovi odricati čak zanimanje za Boga i za dušu? Posebno kod nas, gdje su neke nastranosti, uglavnom preživjele, liturgiskog pokreta po svijetu jedva i poznate. U pogledu baš binarija »liturgija i razmatranje« kod nas je teoretično i praktično dovoljno isticano jedino pravilno stanovište. Dosta je spomenuti brojne članke mp. o. Dr D. Budro-

vića u »Duhovnom životu« prije rata, a velika se većina izdanja našeg ILO-a sastoji uprav od razmatranja.

Odnos je privatne i liturgijske molitve sv. Ivan Vianney označio lijepom usporedbom: kad čovjek moli sam, njegov je plamičak osamljen; a kad moli sa zajednicom, onda se svi ti plamičci sakupe u velik oganj; što je više plamičaka i što su veći, to je i oganj veći. Prema tome osobno razmatranje vodi k liturgijskom doživljavanju, podržava ga i oživljuje. S druge strane, pravilno obavljen liturgijski čin vjernike sabere i potiče na razmišljanje i na prenošenje vjerskih istina u život. Zato toliko pouke u skoro svim obredima. Ali ako se postavi pitanje, što je sredstvo a što cilj, te koja je molitva — ceteris paribus — uzvišenija i uspješnija, onda je enc. »Mediator Dei« riješila to pitanje u korist liturgijske molitve. Nego uopće ne treba govoriti o suprotnosti osobne i liturgijske pobožnosti. Posve bez prve druga je prazna, a prva normalno prelazi u drugu i u njoj doživljava svoj vrhunac. Stoga samo poslušajmo svi Crkvu, pa provodimo ono što ona u tom pogledu zapovijeda ili savjetuje. Spomenimo konkretno: »svetu tišinu« poslije posvećenja u Misi. Pred malo se dana potpisanome hvalio glavni pjevač jedne župe u Dalmaciji, kako na glavni Gospin blagdan te župe preko Mise nije dao narodu ni časka odmora nego je između liturgijskih tekstova neprestano intonirao Gospine pjesmice, jednu za drugom. Župnik ili upravitelj crkve, koji to dopušta, premalo se brine i za liturgiju i za razmatranje.

*

Dominikanci su u spomenutoj reviji nastojali kao ublažiti stanovište svog učenog sumišljenika i njegove supruge. Evo dva izvoda iz istog članka: »Razmatranje nije nešto, što bi trebalo nadodati liturgiji, to jest liturgija mora biti prožeta razmatranjem, ili: razmatranje mora postati sastavni dio liturgije... Samo onda, ako liturgija otvara sakrivene istine ljudskim srcima, da onda oni o njima razmatraju, samo će onda liturgija postići svoju svrhu. Na to nas je već upozorio koncil tridentinski — veli o. Régamy — ali mi smo to ponešto zaboravili. A na tom principu trebalo bi stvarno provesti sve reforme liturgije, koje Crkva smatra potrebnima. Liturgija nas je navela — nastavlja divno isti pisac — da proučavamo Bibliju, povijest, teologiju i pastoralku, što je sve bilo i bit će uvijek potrebno, ali mi smo bili zaboravili reći, da je liturgijski život ne samo život Crkve, nego život moga srca koji asimilira za sebe misterije, koji se slave. Zato je često taj naš apostolat ostao puka teorija, koju je malo tko razumio«.

Namjerice je citirano tako dugo, jer uvaženi pisci jasno pokazuju put k pravilnom rješenju pitanja. Tko se razmatranjem pripravlja na liturgiju i s nje opet ide razmatranjem u svagdašnji život, taj će lako uvidjeti da je liturgija (bogoštovlje) naše najveće pravo i dužnost, cilj čovjeka na zemlji i u nebu. »Panliturgizam« može prijeći i u nastranost kao svaki »pan«, ali je činjenica da je »prvo i nenadoknadivo vrelo kršćanskog duha« (sv. Pijo X). Bilo da uzmemo njezinu doksološku (Misa i časoslov) ili soteriološku (Misa i sakramenti) stranu, ona i jedino ona nam daje to neprocjenivo blago. Razumom i voljom mora čovjek —a najbolje uz

liturgijske obrede i tekstove, jer je čovjek od duše i tijela — to blago otkriti, uživati i primijeniti, da život Crkve postane njegov i da njegov plamičak obogati Crkvu.

Ne će to ići bez osobnog napora, a najveći dio toga treba uložiti u razmatranje. To osobito vrijedi za liturga koji bogatstvo liturgije ima da prenese na sav puk Božji, koji često nema mnogo sposobnosti ili vremena za razmatranje. Stoga tražimo od sebe i od svojih npr. produženu zahvalu poslije sv. pričesti u smislu enc. »Mediator Dei«. I kad budemo liturgiju razmatranjem shvaćali, u bratskoj je zajednici oduševljeno obavljali, u život je prenosili, od nje i po njoj živjeli, onda ćemo osjetiti kako je pravo imao veliki pionir suvremene liturgijske obnove, član predkoncilske liturgijske komisije, prelat Romano Guardini. U svojem je epohalnom djelcu »Duh liturgije« već g. 1918. kao isklesao šest poglavlja: Lit. molitva, Lit. zajednica, Lit. stil, Lit. simbolika, Liturgija kao igra, Ozbiljnost liturgije; a sedmo je zaključno i kao kruna: Primat Logosa nad etosom. Liturgija nas naime unosi u Crkvu-Krista da se po njemu dižemo k presv. Trojstvu. Liturgijski dakle sastanci i obredi nisu »zborni miting«, nego »slava Bogu u Crkvi« Ef 3, 21, što je bilo geslo blagopok. biskupa A. Štambuka). Pročitajmo pobožno čitav završetak tog divnog Pavlovog poglavlja, pravu doksologiju: »Onomu — koji snagom, što djeluje u nama, može učiniti neograničeno više od onoga, što možemo moliti ili misliti — njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu kroz sva pokoljenja i sve vjekove! Amen.«

Još nekoliko riječi o dostojanstvu liturgijskih molioca. U istom je članku i ovaj pasus: »Izgleda da bi se naši pojmovi o »liturgijskoj molitvi« mogli s vremenom osloboditi mnogih pretjeravanja. O. Lochet donosi za to i primjer. Neka benediktinka izvan samostana moli svoj brevir na latinskom jeziku (koji ne razumije), recimo u kupeu nekog vagona, i — to je liturgija. Zašto samo zato, jer je ta molitva od Crkve benediktinki naređena. A neki otac obitelji moli sa svojom obitelji uvečer kompletorij iz Brevira na francuskom jeziku i — to nije liturgija — jer toj obitelji nije od Crkve naređeno da moli kompletorij«.

Nepravilno je generalizirati da benediktinke ne razumiju latinskog časoslova, osobito iza više godina moljenja. Netko je to kod nas zlorado ispitivao, pa je ostao zasramljen više nego ona koju je ispitivao. K tome se u Francuskoj, a još više u Njemačkoj među korne redovnice primaju redovito djevojke s višom izobrazbom, te neke od njih i pišu vrlo učeno (npr. knjiga Emilijane Loehr o liturgijskoj godina ima malo premaca u ogromnoj literaturi o tom predmetu). A i kod nas se nastoji što se može učiniti u našim prilikama, i ne bez uspjeha. Nek bude dozvoljeno spomenuti na pobudu svima: nedavno je potpisani iz jednog našeg samostana, u kojemu većinu tvore redovnice s talijanskim i slovenskim materinskim jezikom, primio hrvatski prijevod nekoliko himana iz časoslova (a znamo da je to najteži njegov dio) i našao je samo par manjih pogrešaka.

To samo usput, a drugo je od opće važnosti: Istina je da je samo molitva u ime Crkve liturgijska. Velika je uloga kršćanske

obitelji i molitve u njoj, ali se ne smije ni u tom pretjeravati. Mogao bi to biti upliv jedne od modernih zabluda, za koju kažu da će biti osuđena na ovom saboru: da je ženidba nad djevičanstvom. Redovnički zavjeti izdvajaju Bogu posvećene duše iz redova običnih vjernika. Redovnici i redovnice, i ako ne će nikad stupiti u hierarhične redove, u Crkvi su Božjoj nešto posebno, tvore zaseban stalež i Crkva traži da se on poštuje. Taj je stalež sam po sebi nekako između hierarhije i vjernika, pa kad se u naše dane sve više ističe dostojanstvo vjernika, pravo je da se ne umanjuje ni ono koje je veće od toga.

Posebno to vrijedi za klauzurne redovnice. Samo od njih Crkva traži svečane (ne samo vječne) zavjete, s kojima su spojene razne dužnosti i prava. Tako svakoj od njih ide naslov: časna majka, na što i mnogi svećenici ne paze. Samo njima daje Crkva svečano u ruke časoslov i povjerava im da uz osobnu molitvu, rad i žrtvu posvećuje Crkvu Božju i najsavršenijom, liturgijskom molitvom. To one čine, redovito zajedno, ili vrlo rijetko zasebno, u ime Crkve i za Crkvu. I to Crkva traži da obavljaju na službenom, latinskom jeziku. Na pitanja, da se to promijeni, odgovarano je dosada iz Rima niječno. A one same smatraju časoslov najslađim poslom. Nek je i tu primjer iz života: nedavno je jedna naša vrlo stara klauzurna redovnica izjavila kako je molila Boga da joj dade milost do smrti moliti božanski oficij. Prema tome i u gornjem slučaju nije naglasak na naređenju nego na ovlaštenju i povjerenju sa strane Crkve. I ovo je napisano u prvom redu zato da svi liturgijski službenici i molioci još više cijene i ljube svoj časoslov. Jest on i dužnost, ali ga radije gledajmo i obavljajmo kao veliku povlasticu, na korist svoju i cijele Crkve.

Liturgijska obnova naših dana dakle nije moda, a još manje napast, nego »prolaz Duha Svetoga u Crkvi« (Pijo XII 22. IX. 1956). To je ona objektivno, a svaki pazimo za se i za svoje da nama ne bude moda ni napast, ni u gornjem ni u bilo kojem smislu.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OBS

VIDICI

UZ RUB SVEZAKA ŽARKA BRZIĆA: STAZAMA ŽIVOTA, ZAGREB 1959. I UZDIGNUTA POGLEDA, ZAGREB 1961.

Razmišljanje nad knjigom koja je bez težih probijanja našla široku čitalačku publiku dvostruko je korisno. Dok je naime analiziramo, odgonetamo ujedno i čitaoce.

Možda su u posljednje dvije godine najčitanija naša vjerska knjiga bili svesci don Žarka Brzića.

Piščeve su namjere bile tematski obuhvatne. Želio je na primjerima brojnih naših suvremenika ocrtati najprije temeljni čovjekov odnos prema Bogu a zatim posljedice što iz ovoga odnosa slijede za važnija područja života. U komponiranju izabrao je naoko najjednostavniji put: posegnuo je za izvascima iz suvremenih knjiga, časopisa i novina, kratko ih prema potrebi komentirao stilom publiciste i složio u nekoliko poglavlja. Oba sveska obrađuju istu tematiku, na istorodnoj građi, jednako oblikovanoj i raspoređenoj. Svescima bi se, ako je kartoteka dovoljno obilata,

obitelji i molitve u njoj, ali se ne smije ni u tom pretjeravati. Mogao bi to biti upliv jedne od modernih zabluda, za koju kažu da će biti osuđena na ovom saboru: da je ženidba nad djevičanstvom. Redovnički zavjeti izdvajaju Bogu posvećene duše iz redova običnih vjernika. Redovnici i redovnice, i ako ne će nikad stupiti u hierarhične redove, u Crkvi su Božjoj nešto posebno, tvore zaseban stalež i Crkva traži da se on poštuje. Taj je stalež sam po sebi nekako između hierarhije i vjernika, pa kad se u naše dane sve više ističe dostojanstvo vjernika, pravo je da se ne umanjuje ni ono koje je veće od toga.

Posebno to vrijedi za klauzurne redovnice. Samo od njih Crkva traži svečane (ne samo vječne) zavjete, s kojima su spojene razne dužnosti i prava. Tako svakoj od njih ide naslov: časna majka, na što i mnogi svećenici ne paze. Samo njima daje Crkva svečano u ruke časoslov i povjerava im da uz osobnu molitvu, rad i žrtvu posvećuje Crkvu Božju i najsavršenijom, liturgijskom molitvom. To one čine, redovito zajedno ili vrlo rijetko zasebno, u ime Crkve i za Crkvu. I to Crkva traži da obavljaju na službenom, latinskom jeziku. Na pitanja, da se to promijeni, odgovarano je dosada iz Rima niječno. A one same smatraju časoslov najslađim poslom. Nek je i tu primjer iz života: nedavno je jedna naša vrlo stara klauzurna redovnica izjavila kako je molila Boga da joj dade milost do smrti moliti božanski oficij. Prema tome i u gornjem slučaju nije naglasak na naređenju nego na ovlaštenju i povjerenju sa strane Crkve. I ovo je napisano u prvom redu zato da svi liturgijski službenici i molioci još više cijene i ljube svoj časoslov. Jest on i dužnost, ali ga radije gledajmo i obavljajmo kao veliku povlasticu, na korist svoju i cijele Crkve.

Liturgijska obnova naših dana dakle nije moda, a još manje napast, nego »prolaz Duha Svetoga u Crkvi« (Pijo XII 22. IX. 1956). To je ona objektivno, a svaki pazimo za se i za svoje da nama ne bude moda ni napast, ni u gornjem ni u bilo kojem smislu.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OBS

VIDICI

UZ RUB SVEZAKA ŽARKA BRZIĆA: STAZAMA ŽIVOTA, ZAGREB 1959. I UZDIGNUTA POGLEDA, ZAGREB 1961.

Razmišljanje nad knjigom koja je bez težih probijanja našla široku čitalačku publiku dvostruko je korisno. Dok je naime analiziramo, odgonetamo ujedno i čitaoce.

Možda su u posljednje dvije godine najčitanija naša vjerska knjiga bili svesci don Žarka Brzića.

Piščeve su namjere bile tematski obuhvatne. Želio je na primjerima brojnih naših suvremenika ocrtati najprije temeljni čovjekov odnos prema Bogu a zatim posljedice što iz ovoga odnosa slijede za važnija područja života. U komponiranju izabrao je naoko najjednostavniji put: posegnuo je za izvascima iz suvremenih knjiga, časopisa i novina, kratko ih prema potrebi komentirao stilom publiciste i složio u nekoliko poglavlja. Oba sveska obrađuju istu tematiku, na istorodnoj građi, jednako oblikovanoj i raspoređenoj. Svescima bi se, ako je kartoteka dovoljno obilata,

bez veće muke mogao dodati još koji. Ovime nisam nipošto htio naprečac osuditi zamisao knjige takve vrste niti joj poreći korist. Ona, doduše, zbog naravi građe i obrade ne može računati na trajnost, no u vremenu magazina, panorama i digesta ovakvi su radovi potrebni. Ovako konkretizirana suvremena vjerska problematika iznijeta je izravno za pobudu čitaču a indirektno i kao apalogetska prezentacija.

Ono nad čim se u ovim svescima valja zamisliti nije u prvom redu izbor građe i metodska obrada već rezultati analize i atmosfera cjeline. Iako obuhvatni u zamisli i puni aktuelnih činjenica, ovi svesci, kad ih dočitamo i kad bi nas trebali pokrenuti, ostavljaju u svijesti dojam duhovnih napora koji nisu neodoljivo privlačni. Ima nešto u njima što, makar ih i sa zanimanjem slijedili, priječi da njihovu atmosferu ne udišemo punim plućima.

Svesci nas uvode u današnju duhovnu vrevu i pokušavaju registrirati u njoj religiozna upinjanja. No, ona beskrajno raznolika vjerska primicanja i kidanja odviše su pojednostavljena. Duhovni se razvoj junaka pretežno odvija po jednoj uopćenoj shemi. Počinju služiti Bogu poslije razočaranja a u njemu traže najprije smirenje i sreću. Oni zapravo prihvaćaju vjeru kao jedini izlaz. Vjera je većeg dijela tih obraćenika na kraju ipak neki sveopći zbjeg, liječilište za umorne i razočarane u koje ulaze psihološki destilirani. U osnovi njihove vjere stoji jedno veliko odricanje ljudskoga. Toliko su strasti izgubili da su se primakli granici apstraktne šablone. Postajući vjernici, oni se preobrazuju u ostakljene monade sretne u vlastitu pokoju, izložene duhovnom sunčanju negdje u zavjetrini života uz nešto staklasta odsjaja. Jednom su zauvijek dosegli visinu s koje više ne padaju; našavši vjeru, zajamčili su sebi trajnu ugodnu sreću.

Kraj naglašene težnje za čistim situacijama, za apsolutnim dometima, za strogom polarizacijom stavova — malo može ostati mjesta za onu neprekidnu razapetost stvora između Boga i svojih prohtjeva, za ona neuhvatljiva kolebanja između vjere i praktične nevjere, za onu sredinu, tako karakterističnu, u kojoj se prepliću nada i očaj, tihe izdaje i slobodno predanje čitava bića koje iz trena u tren održava vjeru živom.

U ovakvu prilaženju egzistencijalno-religioznoj problematici nema prikladna organa da zamijeni plač za iskupljenjem u padu i neizdrživu tjeskobu kod sitih života sa lucidnom svijesću da lebde nad prazninom; nema organa kojim bi se naslutilo ono bezimeno ispovijedanje Boga kod zanijetih iskrenom službom idealnim vrednotama. S druge strane, kraj ovakva prilaženja nemoguće je otkriti licemjerje i duhovnu lijenost prikritu velom formalne vjerske ispravnosti. Crno-bijela tehnika postaje nuždom bez realne životne dubine, bez prave mogućnosti da se bilo što podvuče, izdvoji ili dovede u širu međuovisnost. Vjera postaje unutarnjom dosljednošću minimalistička: pašnjak smirenja. Apostolat je zahtjev koji ne izlazi iz njezine biti. Iz tako gledane vjere ne može govoriti svijest svjetskospasilačkog i povijesnospasilačkoga poslanja, svijest rasta u vremenu, svijest paruzijskog dozrijevanja. U ovakvu gledanju junaci samo zalaze u vjeru, u najboljem slučaju u njoj djeluju, ali vjera još nije postala njihovo nadahnuće, stvaralački nemir i, tako reći, neodoljivi nagon.

Za živu kršćansku vjeru, međutim, značajno je upravo to da je korjenita u doslovnom smislu, nova duša svih čovjekovih moći, počelo koje ujedinjuje sve sile bića u harmoničnu težnju prema neiscrpnim ostvarenjima, novo unutarnje počelo koje pretvara krštenika u veliku mogućnost i u ljudsko biće unosi jedno preobilje stvaralačke napetosti. Problem patnje, crvena nit ovih patničkih svezaka, u kršćanskoj se vjeri ne rješava tako da se ukida već tako da se patnja uključi u spasilački proces produžene Inkarnacije u Crkvi.

Mislim stoga da Stazama života i Uzdignuta pogleda, iako su značajan korak prema živom predmetu, nisu još otvorenih očiju prodrli u srž suvremene vjerske problematike; njihova atmosfera ne odražava još bogatu svečanost vjere koja u okristovljenu svijetu plodi; obrisi katolicizma koji se iz njih ocrtavaju, iako nisu krivi, bolećivi su i blijedi.

Ima u ovakvu načinu obrade jedna opasna granica preko koje također stilska nepažnja postaje podmukli rušilac uvjerljivosti teksta. Izabravši mnoštvo citata, u želji da razbije monotoniju njihova nizanja i održi budnom čitačevu pažnju, autor se odlučio na uporno publicističko reklamiranje. Time se nehotice izložio pogibelji da postane nametljivo prisutan i retorički bučan u predmetu s kojim nas je zapravo trebao samo suočiti i prepustiti nas dalje njegovoj uvjerljivosti. Stalna prisutnost propovjednika-publiciste koji se krije pod tekstom opasna je za ove sveske stoga što i dramatski napete situacije gube tako vlastitu snagu i postaju sredstvom autorova uvjeravanja, potresne se sudbine pretvaraju u govornički efekt ili novinarsku senzaciju, dok se cjelina razbija u niz više ili manje spretno povezanih anegdota. — Pogibeljna je i olaka upotreba superlativnih izraza, dok prazni stihovi i nespretan dijalog nisu osvježenje.

Problematika koje sam se ovdje dotaknuo značajna je za dobar dio naše religiozne literature. Ovi su svesci bili prilika da o njoj progovorim. Relativno govoreći, oni znače ipak zamjetljiv napredak. Posegnuli su za živom građom i osjetili potrebu da se naša književnost aktualizira. Zahtjevi su prema njima ovdje postali odjednom veliki zato što sam ih pokušao promatrati s jednog apsolutnijeg idealnog stanovišta kršćanske analize časa i autentične kršćanske poruke vremenu. Učinio sam to stoga što sam uvjeren da je već bilo nužno da se na konkretnom primjeru glasno upozori kako našu knjigu ovi zadaci čekaju, zadaci na koje ranije nije dospjela misliti a koji su već stali preraštati u pitanje njezina daljnjega smisla. Kad bi se ovo i shvatilo kao osudu, što nije, bila bi uzaludna poslije onako srdačnog prijema čitalaca. Ovo je pokušaj da se u svrhu orijentacije svescima odredi mjesto na razvojnom putu naše religiozne literature i posredno upozori na duhovni profil dijela naše čitalačke publike. Mislim da su daljnji izvodi, stoje li gornje konstatacije, od sebe jasni.

tn

U gustim tminama današnjice zapažamo mnogo jasnih znakova koji naviještaju Crkvi i cijelom čovječanstvu početak novoga i sretnog razdoblja.

Ivan XXIII

SAVINUTA MENZA

Premda će se neki po sili inercije protiviti bilo kakvome novom rješnju oltara, dotle drugi zastupaju oltar okrenut prema puku no treći žele kompromisno rješenje tako, da bi misnik u poučnom dijelu mise bio okrenut prema puku a za vrijeme žrtvenoga dijela prema tabernakulu.

Na prvi' pogled ovo treće kompromisno rješenje izgleda nerješivo premda je po svome opravdanju najprikladnije i najlogičnije.

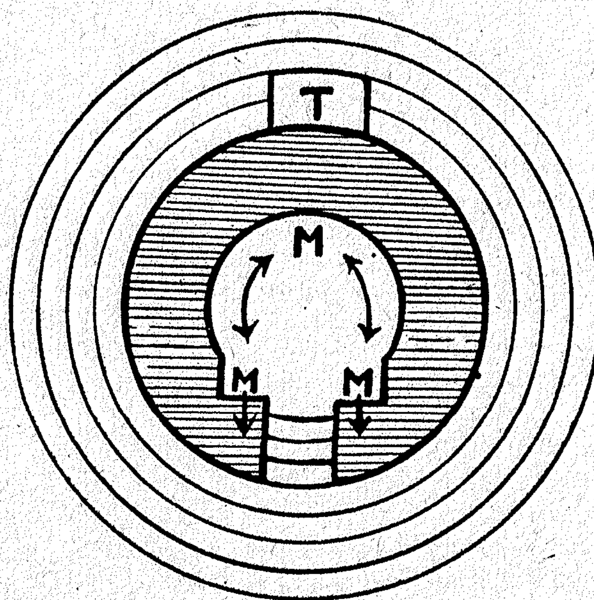
Naučeni smo gledati po crkvama klasično rješenje menze t.j. da je u tlocrtu paralelogram.

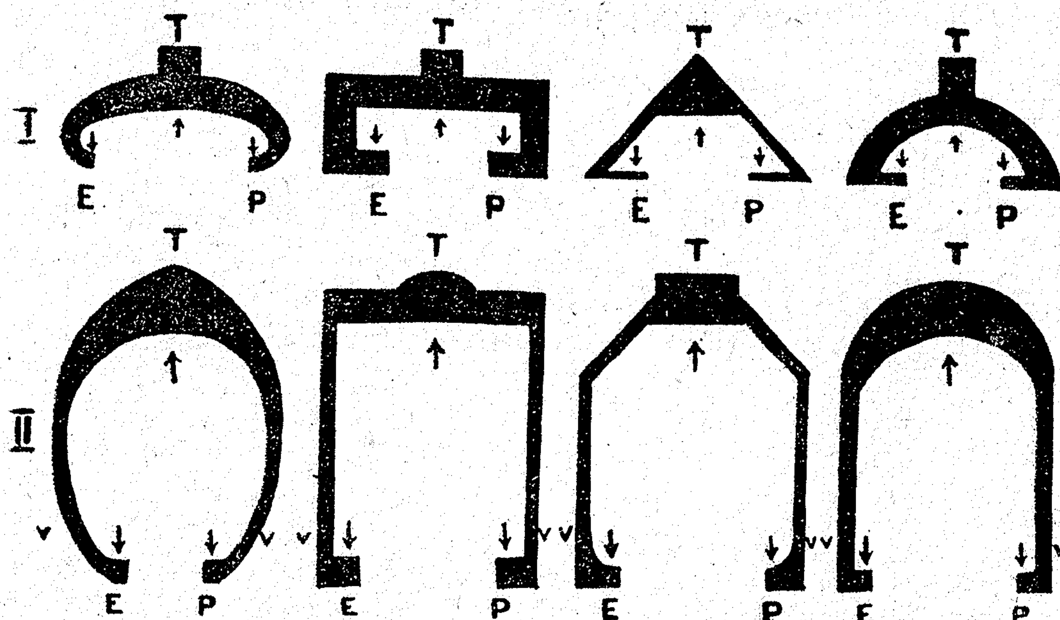
No ako menza predstavlja prostrti stol posljednje večere, nema nikakovoga razloga, da tlocrt oltara nema takav tlocrt, postavljenoga stola kako ga i danas postavljamo za veći broj gostiju.

Nema nikakvoga razloga, koji bi se protivio liturgijskim propisima, da bi menza imala tlocrt potkove, kružnice, elipse ili slično.

Priđemo li tom. problemu malo slobodnije i smjelije dobit ćemo menzu savinutog tlocrta, a taj će nam upravo dobro doći za kompromisno rješenje, da svećenik u nekim djelovima mise bude okrenut prema puku, a u nekim djelovima mise prema svetohraništu.

OKRUGLA MENZA

TLOCRTI SAVINUTE MENZE

T = TABERNAKUL I ŽRTVENI DIO MENZE ↑↓ = POLOŽAJ SVEĆENIKA KOD MISE
E = EVANĐELJE P = POSLANICA II. V = VJERNICI KOD PRIČESTI

Na skicama vidimo rješenje u obliku kružnice i nekoliko varijanti savinute menze. Kako vidimo u biti se ne mijenja, ako menza poprimi bilo koji savinuti tlocrt.

Iz same skice je jasno kako misnik kretanjem uz oltar mijenja svoj položaj prema puku u pojedinim dijelovima mise.

Pitanje oltarnika i antipendija ne predstavlja naročiti problem, jer na oltar izrađen od plemenitog materijala antipedij niti ne spada, a dovoljno je da oltarnik dođe samo pod žrtvene darove. Premda tekstil u arhitekturi pruža izvjesnu toplinu nije ipak nužno da cijeli oltar bude prekrit dapače prikrivanjem samo žrtvenog dijela menze može se naglasiti važnost toga dijela.

Sam supedanej unutar menze može biti viši od vanjskog dijela pa bi vjernici mogli primati svetu Pričest kod oltara i to u stojećem stavu kako neki savremeni liturgičari zastupaju. U tom slučaju menza bi bila nešto uža barem na tim dijelovima, gdje bi se dijelila sv. Pričest. (Vidi škice pod II). Uz ovakovo rješenje odpada potreba izgradnje i ambona i propovjedaonice kao i pričesne ograde.

Savinuta menza pruža niz varijanti rješenja kako s obzirom na tlocrt i umjetničku formu, tako i obzirom na njenu funkcionalnost.

MUREN FRANJO

Ljudi danas gledaju Crkvu u ljepšem i savršenijem liku: taj je lik ocrtan izvanrednom čvrstoćom jedinstva, sigurnošću istinite nauke i blistavim sjajem svetosti.

Ivan XXIII

NANOVEJŠA KANONIZACIJA

Od svetnikov, kanoniziranih v novejšem času, jih poznamo zelo malo. In vendar bi nam bili njih življenjepisi zelo porabni zgledi za sodobno pridigo; saj nam novejših zgledov tako primanjkuje. Tudi za svoje posvečenje bi se ob novejših svetnikih lahko mnogo naučili; saj nam Cerkev v svetnikih »predočuje zglede svetosti, ob katerih naj bi se odeli s krepostmi Zveličarja samega« (Mediator Dei, 164 — citirano po našem prevodu).

Na nedeljo Dobrega pastirja letos je papež razglasil za svetnika Martina Porresa, fratra dominikanskega reda, ki je živel v 16. stoletju v Peruju. V naši dobi, ko plemenska diskriminacija še ni premagana in cerkveni predstojniki nastopajo zoper njo celo s cerkvenimi kaznimi, je to zelo aktualen svetnik.

Ko so po letu 1530 španski konkvistadori osvojili Peru, barbarsko razdejali in izropali kraljestvo Inkov, so v deželo kmalu prišli misijonariji, predvsem dominikanci, in oznanjali evangelij svobode za vse ljudi, tudi za Indijance in uvožene črnce. Nekdanji tempelj poglavitnega božanstva Inkov, sonca, so spremenili v cerkev, izropano in zapuščeno kraljevsko palačo pa v samostan in v novo ustanovljenem mestu Limi postavili cekrev Kraljice presvetega rožnega venca. Dominikanski misijonar Las Casas je pri španskih kraljih Ferdinandu in Karlu V sedemkrat posredoval za žalostno usodo Indijancev. Dosegel je tudi to, da je papež Pavel III. v posebnem pismu izjavil, da so tudi Indijanci »pravi ljudje, sposobni, da z njimi postopajo človeško.

V takih kolonialnih razmeral je živel Martin Porres. Bil je nezakonski sin španskega plemiča in osvobojene črnke, torej mešanec ali mulat. Oče ga ni hotel priznati; v krstno knjigo so ga vpisali kot sina neznanega očeta. Obetala se mu je bridka usoda završenega nezakončiča brez pravic, življenje zagrenelega zavrženca in izmečka družbe, kakor so tedaj mislili. Z materjo vred je veliko prestradal. Postal je brivec in po tedanji navadi obenem neke vrste domači zdravnik. Bil je preprost, plemenit značaj, požrtvovalen in nesebičen; krščanska vera ga je naučila, da v svoji žalostni usodi ni zagrenel in otopel. V svojem poklicu je pa spoznaval bolne in uboge ter postal njih prijatelj in dobrotnik. S petnajstimi leti je bil sprejet v dominikanski samostan v Limi, pa zaradi nezakonskega rojstva le kot služabnik, hlapec, ki bo opravljal kot tretjerednik v samostanu najnižja dela, nikoli pa ne bo mogel delati redovnih zaobljub. Toda zaradi svojih velikih kreposti je bil čez nekaj let sprejet med novince in je mogel delati celo slovesne zaobljube.

Pri govoru na dan kanonizacije je papež vse njegove kreposti izvajal iz njegove ljubezni do Boga in do bližnjega. Svetnik je bil velik mož molitve. Posebno je častil Križanega, sv. Rešnje telo in mater božjo. Po cele ure je v kakem skritem kotu v cerkvi molil pred Najsvetejšim. Bog mu je dal tudi mistične milosti, kakor ekstaze. Španski podkralj, ki ga je hodil vpraševat za svet, je moral često čakati, da je minila ekstaza fratra Martina.

Zavzemal se je z evangeljsko krostkostjo za vse ponižane in najnižje: za črnce, uboge Indijance, jim nosil hrano, jih učil svete

vere, stregel bolnim, skrbel tudi za najnižje živalce. Med drugimi karizmatičnimi darovi, kakor so bili čudeži, prerokbe in bilokacija, mu je Bog dal tudi oblast nad živalcami. Kakor je sv. Frančišek Asiški pridigal pticam, sv. Anton Padovanski ribicam, tako je sv. Martin Porres ukazoval na pr. mišim. Radi ga slikajo, kako je v zakristiji odprl predale, ukazal mišim, da so se zbrale v košari, potem pa jih odnesel na polje, da se tam preživljajo in ne škodujejo človeku. Takim svetnikom daje Bog nad stvarmi podobno oblast, kakor jo je imel Adam pred grehom. Zato ga časte za zavetnika zoper nadležne živalce. Imel je dar vlite vrednosti. Ni znal brati, nikoli ni študiral sv. Tomaža, a je teologom povedal, v katerem poglavju Tomaževe Summe naj iščejo odgovor. Z odgovori je presenetil tudi profesorje teologije. Civilne in cerkvene oblasti so mu zaupale velike vsote, da jih je razdeljeval v karitativne namene. Delil je živež, nasvete, ozdravljal in tolažil. Sam je pa nosil le eno, obrabljeno redovno obleko in spal v zaboju.

S tem da je Cerkev postavila na oltar ubogega fratra mešane polti, nam je dala priprošnjika, v katerega se ozirajo danes pred vsem milijoni črncev. Bog po Cerkvi postavlja sodobnemu človeku sodobne vzore!

J. P.

750 »BLAGOVIJESTI«

I u duhovnoj pastvi ima »otkrića«. A nijesu ona uvijek plod sustavnog proučavanja pastoralne situacije; nijesu uvijek »planirana«. Koji se put, baš kao i u znanosti ili u tehnici, dogode i slučajno. Ima i u pastvi »sreće« i »lutrijskih zgoditaka«. Dakako, to je uvijek Božja sreća, Božji slučaj. Daj znaj, tko ga je isprosio ili zaslužio: u velikoj zajednici općinstva svetih. Možda župnik — svojom pobožnošću, revnošću, ljubavlju — a možda i koja daleka bakica, mamica, časna sestra, dobra stara ili mlada, djevojka, svojom molitvom i žrtvama. A možda nije ni jedno ni drugo, nego je milost, naprosto, kapnula s Križa po nedokučivoj, spasiteljskoj volji Božjoj. »Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei!« (Rim 9, 16).

Za mene je, svakako, bilo takvo jedno »otkriće«, i kad sam, neki dan, razgovarao s jednim župnikom pa mi on rekao da u njegovu župu dolazi 750 »Blagovijesti«.

Gradska je to župa — i velegradska — ali nije jedna od onih »mamutskih« kakvih ima po velegradovima sa čisto katoličkim pučanstvom. U gradu je, gdje su katolici danas velika manjina, no uvijek je još prilično vjerski kompaktna. Relativno, to se zna. Ima jedno 7—8 hiljada vjernika: radnika najviše. Vjerski život u njoj nije ni najbolji ni najgori. Vjernici su najviše došljaci sa sela, iz prve ili druge generacije. Nijesu većinom otpadnici; »u principu« drže s Crkvom. Ima ih i vrlo dobrih. Ali grad ko grad. U praksi bude svašta. A župnik star i sam; nema kapelana i ako za njim jauče. Gdje je god bio, nešto je gradio; gradi i ovdje. Uvijek je spreman ispovijedati: ako hoćeš, od jutra do mraka. Zove ih na ispovijed; zove na vjenčanje; zove na katehizaciju. I propovijeda im: kažu, i predugo. Ali mu se baš previše ne odazivlju. O kakvim spektakularnim i masovnim, pastoralnim uspjesima nema ni govora. Vazdan se na to jada i tuži.

vere, stregel bolnim, skrbel tudi za najnižje živalce. Med drugimi karizmatičnimi darovi, kakor so bili čudeži, prerokbe in bilokacija, mu je Bog dal tudi oblast nad živalcami. Kakor je sv. Frančišek Asiški pridigal pticam, sv. Anton Padovanski ribicam, tako je sv. Martin Porres ukazoval na pr. mišim. Radi ga slikajo, kako je v zakristiji odprl predale, ukazal mišim, da so se zbrale v košari, potem pa jih odnesel na polje, da se tam preživljajo in ne škodujejo človeku. Takim svetnikom daje Bog nad stvarmi podobno oblast, kakor jo je imel Adam pred grehom. Zato ga časte za zavetnika zoper nadležne živalce. Imel je dar vlite vrednosti. Ni znal brati, nikoli ni študiral sv. Tomaža, a je teologom povedal, v katerem poglavju Tomaževe Summe naj iščejo odgovor. Z odgovori je presenetil tudi profesorje teologije. Civilne in cerkvene oblasti so mu zaupale velike vsote, da jih je razdeljeval v karitativne namene. Delil je živež, nasvete, ozdravljal in tolažil. Sam je pa nosil le eno, obrabljeno redovno obleko in spal v zaboju.

S tem da je Cerkev postavila na oltar ubogega fratra mešane polti, nam je dala priprošnjika, v katerega se ozirajo danes pred vsem milijoni črncev. Bog po Cerkvi postavlja sodobnemu človeku sodobne vzore!

J. P.

750 »BLAGOVIJESTI«

I u duhovnoj pastvi ima »otkrića«. A nijesu ona uvijek plod sustavnog proučavanja pastoralne situacije; nijesu uvijek »planirana«. Koji se put, baš kao i u znanosti ili u tehnici, dogode i slučajno. Ima i u pastvi »sreće« i »lutrijskih zgoditaka«. Dakako, to je uvijek Božja sreća, Božji slučaj. Daj znaj, tko ga je isprosio ili zaslužio: u velikoj zajednici općinstva svetih. Možda župnik — svojom pobožnošću, revnošću, ljubavlju — a možda i koja daleka bakica, mamica, časna sestra, dobra stara ili mlada, djevojka, svojom molitvom i žrtvama. A možda nije ni jedno ni drugo, nego je milost, naprosto, kapnula s Križa po nedokučivoj, spasiteljskoj volji Božjoj. »Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei!« (Rim 9, 16).

Za mene je, svakako, bilo takvo jedno »otkriće«, i kad sam, neki dan, razgovarao s jednim župnikom pa mi on rekao da u njegovu župu dolazi 750 »Blagovijesti«.

Gradska je to župa — i velegradska — ali nije jedna od onih »mamutskih« kakvih ima po velegradovima sa čisto katoličkim pučanstvom. U gradu je, gdje su katolici danas velika manjina, no uvijek je još prilično vjerski kompaktna. Relativno, to se zna. Ima jedno 7—8 hiljada vjernika: radnika najviše. Vjerski život u njoj nije ni najbolji ni najgori. Vjernici su najviše došljaci sa sela, iz prve ili druge generacije. Nijesu većinom otpadnici; »u principu« drže s Crkvom. Ima ih i vrlo dobrih. Ali grad ko grad. U praksi bude svašta. A župnik star i sam; nema kapelana i ako za njim jauče. Gdje je god bio, nešto je gradio; gradi i ovdje. Uvijek je spreman ispovijedati: ako hoćeš, od jutra do mraka. Zove ih na ispovijed; zove na vjenčanje; zove na katehizaciju. I propovijeda im: kažu, i predugo. Ali mu se baš previše ne odazivlju. O kakvim spektakularnim i masovnim, pastoralnim uspjesima nema ni govora. Vazdan se na to jada i tuži.

Smišljao je ovo i ono; kušao ovo i ono. Koješta nije išlo. Pa je pokušao i sa »Blagovješću«. Kad već ne prakticiraju, valjda će se, barem, pretplatiti na jedan katolički listić. Jeftin je. Neka barem čitaju i — misle!

I stao im je »Blagovijest« nuditi i preporučivati sa propovjedaonice i u sakristiji. Uzeo je nekoliko primjeraka pa ih sa sobom, u torbaku, ponio, kad je o Bogojavljenju blagosivao kuće. Pokazivao im je »Blagovijest« i molio ih da se na nju ili direktno, na kućnu adresu, pretplate ili obvežu da će je podizati i plaćati u sakristiji. Skoro svagdje su mu se odazvali. Negdje s oduševljenjem i s ljubavlju, negdje pomalo i preko volje: da ne ražaloste župnika. I, šta ću vam duljiti, 750 kuća se pretplatilo. I podižu list. Tko ga ne podigne, on mu ga, župnik, pošalje u kuću, ili mu ga sam odnese. Posjeti tako ljude. A i podsjeti ih. I na »Blagovijest«, a usput i na njihove kršćanske dužnosti. Kad će im se već jednom sin ili kći vjenčati? Što djeca ne dolaze na vjeronauk? Kako to da ih već dugo nije vidio u crkvi? Što ne bi došli na kor pjevati? Nije ni na novčanom deficitu. Velika većina mu list i plati. A ako tko i ne plati, hvala Bogu! Neka ga samo čita! On to nekako izjednači »rabatom« koji mu daju iz uprave »Blagovijesti«.

Priznat ćete i vi da je to »otkriće« svoje vrsti. 750 »Blagovijesti« u župi od 7.000 duša. »Blagovijest« se, eto, nađe više manje u svakoj drugoj katoličkoj obitelji. Gdjegdje je možda i ne čitaju. Ali gdjegdje i čitaju. I mnogogdje. I rado. Negdje i svi u obitelji. Ne pročitaju je sigurno svi svu. Ali bar nešto pročita gotovo svatko. Kad je već na stolu! Makar od dosade; makar od radoznalosti!

»Učini to ipak nešto dobra!« kaže župnik suzdržano. A ja kažem: učini i puno dobra.

Opet, eto, jedna »mala« pastoralna metoda. Od onih najboljih, najuspješnijih i — najlakših. Ako je teško katehizirati i ispovijedati, sate i sate, ako je teško pisati i napamet učiti propovijedi, ako je teško organizirati i dobro voditi ministrantski zbor, nije teško — barem nije previše teško — ponuditi ljudima »Blagovijest« sa propovjedaonice ili je ponijeti sa sobom u torbaku. Nije teško — barem nije previše teško — ni naći jednoga ministranta ili jednu časnu sestru da je u sakristiji dijeli.

A zamjenjuje nam ta »Blagovijest« kapelana. Ode mjesto nas u kuću i održi ondje, svaki mjesec, propovijed i duhovnu pouku. I onima koji ne dolaze u crkvu! Ne da vjernicima da posve zaborave na Boga i na dušu. Podigne malo i njihov katolički ponos, i njihov osjećaj odgovornosti. Da ničim drugim, a ono onim vijestima iz katoličkoga svijeta. Omogućuje nam sustavan kontakt sa župljanima.

A sada da reportažu i primijenimo! Ne bi li ovo malo pastoralno »otkriće« našega staroga kolege moglo još pokomu od nas svećenika iz duhovne pastve postati »otkriće« i pobuda? Dolazi i k nama valjda »Blagovijest«. A dolazit će nam, danas, sutra, nadajmo se, i još koji katolički listić. Pa neka dolazi u 100 mjesto u 10 primjeraka! Ili ako i mi budemo »sretni« — na onim velikim župama — i u 750 primjeraka!

Na koncu, ne radi se samo o »Blagovijesti«. Imamo danas, hvala Bogu, sve više i druge crkvene i vjerske literature. I vrijedne! I apologetske! Stavimo je u sakristije! Unesimo je u katoličke kuće! Ništa ne smeta, što je šapirografirana! Dr Č. Č.

LITURGIČNA REKOLEKCIJA ZA DUHOVNIKE

Liturgični svet mariborske škofije je priredil za svoje člane, za dekanijske liturgične referente in za druge duhovnike v mesecu juniju pri Sv. Trojici v Slov. goricah liturgično rekolekcijo. Udeležilo se je 44 duhovnikov.

Rekolekcija je imela tako ascetični kakor praktično pastoralni značaj. V meditacijah so duhovniki razmišljali o duhovniku-liturgu, predvsem o njegovi najvažnejši nalogi, ki jo ima pri oltarju. Predavanja pa so obravnavala načela, ki jih daje okrožnica Mediator Dei glede liturgičnega dela, posebej pa še o praktični naobračbi teh načel.

Da je mogla biti diskusija dovolj temeljita, so dekanijski liturgični referenti predhodno v pismeni anketi podali sliko o dosedanjem sodelovanju pri sv. maši, krščevanju in pri obredih velikega tedna. Poročevalci so vzeli stvar zelo resno ter se niso obotavljali pokazati tudi na težave in so stavili mnogo predlogov.

Predavanja so obravnavala naslednje teme:

1. dan: Načela glede liturgičnega dela (Dr. Frangež, Dr. Šteiner),
2. dan: Kje smo glede sodelovanja pri sv. maši, krščevanju, obredih velikega tedna (Oberžan),
   Važnost ureditve liturgičnih prostorov (Vesenjak),
3. dan: Za kaj nam prvenstveno in konečno gre (Lasbaher),
   Zaključki rekolekcije (Dr. Šteiner).

Paralelno z gornjimi predavanji so se obravnavale še naslednje teme:

Liturgična obnova v sodobni arhitekturi in opremi cerkva (prof. Ulman),

Kako treba zavarovati cerkvene stavbe pred propadanjem (Požauko).

Udeleženci so imeli tudi priložnost slišati na magnetofonu predavanji prezv. škofa Pichlerja in prezv. nadškofa dr. Šeperja, ki sta jih imela na liturgičnem tečaju v Zagrebu.

Škofijski liturgični svet z zadovoljstvom ugotavlja, da je rekolekcija dobro uspela in upa, da bo rodila svoje sadove.

DRAGO OBERŽAN

Ekumenski koncil će biti kao uskrsno jutro i kao novi duhovski blagdan koji će dati polet apostolskim i misijskim snagama Crkve na svim područjima njezina poslanja i njezine mladenačke revnosti.

Ivan XXIII

DRUGI VATIKANSKI KONCIL

Doživljujemo događaj od neshvatljivo velike važnosti: 21. ekumenski koncil. Ovaj koncil više nego ijedan dosadašnji pokazuje snagu nutarnjeg života Crkve koja se neprestano **obnavlja** i usklađuje svoj rad prema potrebama vremena. Koncil nije samo doživljaj pape i biskupa nego čitave Crkve. Sve nas mora zanimati što se na koncilu zbiva i za čim koncil ide.

Priprava za koncil uglavnom se odvijala u tajnosti. Ipak je mnogo toga poznato. Sam S. Otac, kardinali i biskupi dali su o koncilu mnoge izjave, držali govore, pisali u časopisima. Iz svega toga želimo ovdje iznijeti pred naše čitaoce nekoliko najzanimljivijih pojedinosti.

1. Najsvečaniji zbor u povijesti Crkve

Broj biskupa koji će sudjelovati na 2. vatikanskom koncilu daleko nadvisuje sve dosadašnje. Na 1. ekumenskom koncilu u Niceji (g. 325) bilo je oko 250 biskupa. Na 4. lateranskom koncilu bilo je 412 biskupa, 800 opata i pet kraljeva (**francuski, engleski**, aragonski, mađarski i đenoveški). Na prvim sjednicama tridentinskog koncila (g. 1545) bio je samo 31 biskup a na posljednjoj sjednici bilo je 235 koncilskih otaca. Na 1. vatikanskom koncilu bio je 691 učesnik s pravom glasa, a na ovom će koncilu biti prisutno oko 2.500 biskupa iz svih kontinenata.

Glavna lađa crkve sv. Petra u Rimu već je adaptirana za koncilske sjednice. Na počasnom mjestu stat će knjiga **evanđelja** — ista koja je bila i na 1. vatikanskom koncilu.

2. O čemu će se raspravljati

Iz golemog materijala prijedloga i zaključaka pripravnih komisija sam će Sv. Otac izabrati točke o kojima će se na koncilu raspravljati. Spomenut ćemo samo najzanimljivije pojedinosti od onoga što je do sada izbilo na površinu.

Trebalo bi pobliže označiti u čemu stoji **služba i vlast biskupa**, razjasniti je li episkopat posebni stupanj sakramenta sv. reda (Herder-Korrespondenz 1961, 276 i sl.; 1962, 464). U mnogim točkama trebalo bi ponešto provesti **decentralizaciju** crkvene vlasti tako da bi nešto od onog što sad spada na Sv. Stolicu spadalo na biskupe (Volksboten 11. XI 1961).

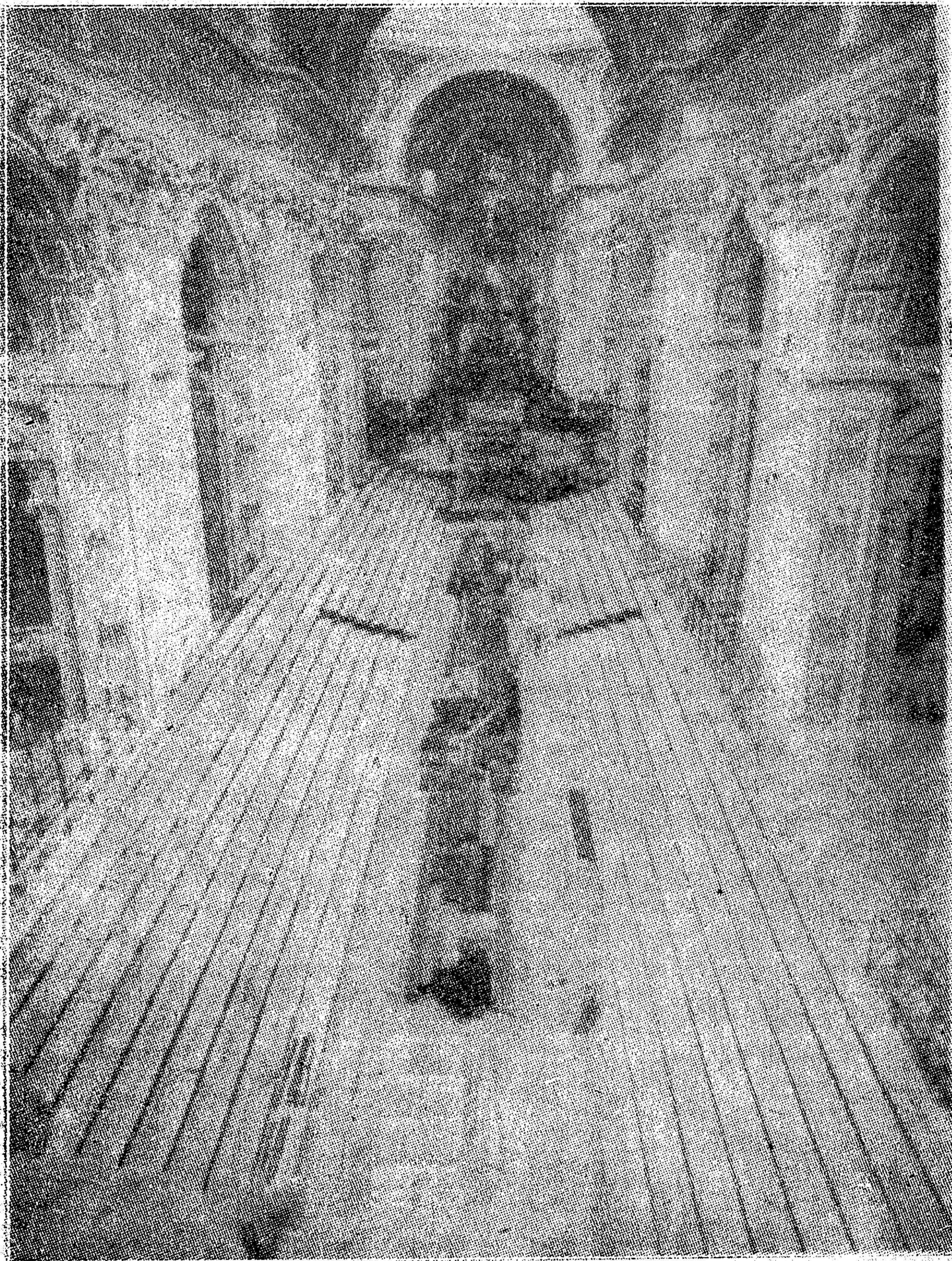
Također bi trebalo provesti veću **internacionalizaciju** Crkve. Još uvijek je razmjerno prevelik broj Talijana u kardinalskom zboru i među crkvenim diplomatskim osobljem. Možda bi bilo dovoljno da bude pet ili šest talijanskih kardinala (Theologie der Gegenwart 1961, 3, 132).

Cijelo kršćanstvo treba što više **misijski** orijentirati. Broj svećenika u misijama (oko 30.000 prema cjelokupnom broju 392.000) je premalen. Od preko 1,000.000 redovnica ima ih tek oko 78.000 u misijama. Kod svećenika i kod vjernika premalo je misijske i apostolske revnosti (Isp. Bettray, Ökumenisches Konzil und Mission u Quartalschrift 1962, 2, 127—138).

Koncil bi se imao pozabaviti problemom **svećeničkih i redovničkih zvanja.** Mnogi žele da se i za svjetovne svećenike uvede **zajednički život** (vita communis) kao što je to nekoć bilo kod kanonika. Takav zajednički život već je uveden u francuskoj biskupiji Metz. Ako bi se to uvelo za cijelu Crkvu, to bi bila

jedna od najznačajnijih reforma za život klera (Choisir 1962, 33—34, 3).

Do sada nije dovoljno bilo označeno u čemu je **uloga pojedinih vjernika u Crkvi.** Koncil bi se trebao i tim pozabaviti da razjasni i odredi kako će obični vjernici sudjelovati u svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj službi Kristovoj. U vezi s tim mnogi žele da se dovoljno izobraženim vjernicima, koji ne misle biti svećenici, podijeli koji od nižih redova, pače i đakonat (L'Osservatore Romano 18. I 1962; Služba Božja II, 4, 180—186).

Unutrašnjost crkve sv. Petra

Gotovo svi prijedlozi u pogledu liturgijskog jezika žele što veću upotrebu **živog jezika u liturgiji.** Ta potreba se još više osjeća u misijskim krajevima. Kardinal C. Constantini, bivši prefekt Zbora za širenje vjere, je rekao: »Glavna poteškoća za misije u Kini nije kineski zid nego latinski zid«. Upotreba živog jezika nije dovoljna već treba uvesti što više **pokrajinskih elemenata u obrede** a vjersku kulturu treba ucjepiti u vlastitu kulturu pojedinih naroda a ne svima servirati ostavštinu Grka i Rimljana (Quartalschrift 1962, 2, 86, 131—133).

U velikim svetištima za vrijeme hodočašća, kod kongresa, u velikim samostanima, prigodom svećeničkih duhovnih vježbi gdje se na okupu nađe veliki broj svećenika, moraju mnogi u isto vrijeme celebrirati. Takovo celebriranje redovito sliči više na bilo što drugo nego na dostojno bogoslužje. Radi toga je predloženo da se u takovim prigodama dozvoli **koncelebracija,** tj. da svi svećenici zajednički celebriraju na jednom oltaru kako je to nekoć bilo i kako je to još i danas u istočnoj Crkvi (Volksboten 25. XI 1961).

Mnogi žele da se u izvanrednim prigodama (prva Pričest, Misa za zaručnike, ređenje, redovničko zavjetovanje, Veliki četvrtak i sl.) dozvoli **Pričest pod obe prilike** (Schurr, Konkrete Wünsche an der Konzil, 15, 74).

Velike smetnje dolaze od svakogodišnjeg mijenjanja Uskrsa i neslaganja dana u mjesecu sa sedmičnim danima. Radi toga mnogi predlažu **reformu kalendara** kako za zapadnu tako i za istočnu Crkvu (Öster. Klerus-Blatt 27. I 1962; isp. vijest o reformi kalendara u ovom broju »Službe Božje«).

Nadalje dolaze u obzir rasprave o općoj reformi crkvenog zakonika, o disciplini u pogledu dijeljenja pojedinih sakramenata, o smanjenju crkvenih kazna, o postu, o prethodnoj cenzuri knjiga, o indeksu zabranjenih knjiga, o nošnji klerika i redovnika, o dušobrižništvu putnika i turista itd. (Quartalschrift 1962, 2, 81—90; Herder-Korrespondenz 1962, 464—470).

3. Naša uloga

Ne samo Sv. Otac i biskupi nego i svi svećenici i vjernici imaju vrlo važnu ulogu u koncilu. Sv. Otac je mnogo puta pozvao svećenike, redovnike i vjernike na molitvu za koncil. Molitva nije manje važna nego raspravljanje. Nego ima nešto što je još važnije a to je da uznastojimo svak na sebi provesti onu obnovu koju Crkva kao cjelina želi doživjeti. Kardinal Lienart, biskup Lilla, to je ovako izrazio: »Da se čitava Crkva obnovi, mora se najprije svatko od nas obnoviti u istom smislu u kojem želimo da se Crkva obnovi. Moramo promotriti kakav je naš kršćanski život i odbaciti sve što bi moglo bližnjima biti sablazan ili ih udaljiti od Boga. Moramo biti spremni promjeniti naše navike u svemu što Crkva smatra da radi današnjih prilika treba promijeniti. Bili mi svećenici ili obični vjernici moramo osjećati odgovornost za unapređenje Božjeg djela na zemlj, posebno među ljudima s kojima živimo. Na osobit način moramo slijediti poziv Crkve koja nas pozivlje da s braćom drugih kršćanskih crkava u zajedničkoj molitvi, u ljubavi, u riječi Gospodnjoj, tražimo put k pomirenju i jedinstvu!« (Herder-Korrespondenz 1962, 8, 369).

Dr O. JURE RADIĆ

Obred krštenja odraslih. U prošlom broju našeg lista javili smo da je SZO izdao 16. travnja o. g. opću odredbu o obnovljenom obredu krštenja odraslih. Ta opća odredba ima mnogo pojedinosti koje rasvijetljuju cjelokupno nastojanje oko pastoralno-liturgijske obnove. Tu je istaknuto da je svrha ovog obreda posvećenje katehetske pouke po svetim činima. Obredi se moraju vršiti sa što većom svečanošću u prisutnosti zajednice vjerdnika. Sve treba tako pripremiti da bude na duhovnu korist katekumena. Prije nego počmu obredi treba vjernicima i katekumenima rastumačiti značenje svetih čina. Po cijelom svijetu svi ovi obredi mogu biti na živom jeziku izuzevši zaklinjanja, blagoslove i formu krštenja. Ako se vidi da katekumenima ne će biti neugodno da razumiju i riječi zaklinjanja, onda može i to biti na živom jeziku. Prijevodi se moraju prirediti za čitavo područje istoga jezika, moraju biti vjerni izvorniku i odgovarati duhu živoga jezika; biskupska konferencija neka ih ne odobrava za razdoblje dulje od 10 godina tako da se ponovo mogu uskladiti s razvojem jezika (AAS 1962, 6, 310—338).

Obred posvete crkve. U novom »tipičnom ispravljenom« izdanju II dijela Rimskog pontifikala najzanimljivije su promjene u obredu posvete crkve. Dvije stvari posebno upadaju u oči: obred je skraćen i dane su upute za aktivno sudjelovanje vjernika. Dokinuti su pokornički psalmi, blagoslov »grgurovske vode« može se obaviti prije a za to biskup može delegirati običnog svećenika; dokinuta su ponavljanja (npr. kod škropljenja i mazanja). Posebne rubrike govore o »pastoralnoj pripravi«: kako dušobrižnik treba vjernicima sve prije rastumačiti i uvježbati što je potrebno. Cijeli puk treba da odgovara na zazive i molitve. Biskup moli molitve okrenut prema puku. U ophodu oko crkve (samo jedanput) ide cijela zajednica vjernika a tako isto i kod prenosa relikvija (Isp. La Maison-Dieu 1962, 70; čitavi broj o posveti crkve).

Reforma kalendara. Na zadnjoj sjednici centralne komisije za pripravu koncila predložio je kardinal — državni tajnik A. Cicognani temeljitu reformu kalendara. Po tom prijedlogu bila bi godina razdijeljena na četiri kvartala; svaki kvartal imao bi po 13 sedmica, počimao bi nedjeljom a svršavao subotom. Ne bi više bilo pomičnih blagdana. Uskrs bi bio svake godine 8. travnja. Zadnji dan godine bio bi ili ponovo subota 30. prosinca ili »prazni dan« (Bibel und Liturgie 1961-62, 5, 310—311).

40-godišnjica pučko-liturgijskog apostolata. Na Spasovo g. 1922. držao je P. Parsch u crkvi sv. Gertrude »liturgijsku Misu« (kako se onda nazivalo). Puk je tada prvi put pjevao i recitirao na živom jeziku misne tekstove. Na Spasovo ove godine bila je u Klosterneuburgu svečano proslavljena 40-godišnjica toga događaja (Bibel und Liturgie 1961-62, 5, 310).

Misal na islandskom jeziku. Za malenu zajednicu katolika na Islandu priređeno je latinsko-islandsko izdanje misala. Ovaj misal je štampan u tiskari sestara franjevaka u gradu Stykkisholmur (Bibel und Liturgie 1961-62, 4, 245).

Pastoralna velikodušnost. Msgr. Sanschagrin, biskup Amosa (Kanada) od ukupnog broja 72 župe svoje biskupije 16 ih je pri-

družio susjednim župama (dobio je dozvolu da župnici mogu svaki dan binirati) a njihove župnike poslao u Honduras gdje je veliki nedostatak svećenika. Zajedno sa svećenicima pošli su u Honduras mnogi svijetovnjaci: profesori, učitelji, bolničari itd. (Inform. cath. intern. 1962, 170, 22).

Pomoćnici misionara. Za vrijeme ovogodišnjih ljetnih praznika pošlo je oko 300 studenata iz 29 američkih sveučilišta i visokih škola u Mexiko da pomažu dušobrižnicima jer je i u toj zemlji veliki nedostatak svećenstva (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 27, 2).

Porast svećeničkih zvanja. Broj ovogodišnjih mladomisnika u Austriji iznosi 172. Taj je broj prema broju od prošle godine za 25% veći (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 26, 323).

Sv. Pismo u Japanu. Broj kršćana u Japanu predstavlja neznatnu manjinu. Ipak je Japan treća zemlja na svijetu po broju raspačanih primjeraka Sv. Pisma. U tom pogledu su samo USA i Indija pred Japanom (Bibel und Liturgie 1961-62, 5, 288).

Sv. Pismo na kineskom. Pod vodstvom sicilijanskog franjevca o. G. Allegra dovršeno je prvo potpuno izdanje Sv. Pisma na kineskom jeziku. Stari Zavjet ima pet svezaka a Novi tri. Upravo je izišao iz štampe posljednji svezak (Bibel und Liturgie 1961-62, 5, 225).

Zajednička rasprodaja Sv. Pisma. Katoličko i protestantsko biblijsko udruženje Holandije organiziralo je od 19. veljače do 9. ožujka treću zajedničku rasprodaju Sv. Pisma. Oko 500 katoličkih i protestantskih kolportera — sve po jedan katolik i jedan protestant — obilazili su kuće i nudili različita katolička i protestantska izdanja Sv. Pisma. Protestantsko holandeško biblijsko društvo raspačava i katolička izdanja. Za vrijeme te rasprodajne akcije priređene su dvije crkvene svečanosti: u protestantskoj crkvi propovijedao je jedan katolički redovnik, a u katoličkoj jedan protestantski pastor (Una sancta 1962, 2, 71; Bibel und Liturgie 1961-62, 4, 224).

Bratovština sv. Mihovila (Michaelsbruderschaft) zove se ustanova koja djeluje među njemačkim protestantima a ima trostruku svrhu: l e i t u r g i a — služba Bogu, m a r t y r i a — svjedočanstvo o Bogu pred ljudima, i d i a k o n i a — služba ljudima (Una sancta 1962, 1, 39).

Novi časopis. Početkom nove akademske godine poradit će Bogoslovski fakultet u Zagrebu na izdavanju stručnog bogoslovskog časopisa. Časopis bi izlazio u formatu nekadašnje Bogoslovske smotre. Pretplata će po prilici iznositi 1.000 Din po primjerku. Tko se želi pretplatiti neka to do konca rujna javi fakultetu.

Teme panortodoksne prosinode. Na panortodoksnoj konferenciji što je održana prošle jeseni na otoku Rodu određene su teme o kojima će se raspravljati na slijedećoj prosinodi. Teme zahvaćaju cjelokupni život pravoslavne Crkve. Neke su od njih posebno zanimljive: izvori Božje objave (Sv. Pismo i predaja), pojam Crkve, nepogrešivost u Crkvi, veća upotreba Starog Zavjeta u liturgiji, razdioba čitanja Sv. Pisma u liturgiji, revizija liturgijskih zakona i liturgijskih tekstova, potpunije sudjelovanje

vjernika u liturgiji i uopće u crkvenom životu, studij sredstava za jačanje liturgijskog života, izbor višega klera, studij sredstava za povratak monaštva prvotnom sjaju i ljepoti, post, odgoj klera, reforma kalendara, međusobni odnosi pravoslavnih crkava, odnosi pravoslavlja s katoličkom crkvom, odnosi s drugim kršćanskim crkvama, pravoslavlje i ekumenski pokret, širenje evanđeoske nauke, doprinos pravoslavlja za mir, slobodu, bratstvo i ljubav u svijetu, euthanasia, kontrola porođaja... (Una sancta 1962, 1, 62—66).

Protestantski pastor mučenik. U 4. broju našeg lista (s. 208) donijeli smo vijest da njemački katolici žele da Sv. Stolica proglasi svetim mučenikom i protestantskog pastora K. Stellbrinka zajedno s trojicom kapelana koji su za vrijeme nacizma ubijeni u Hamburgu. Teolozi raspravljaju da li Crkva može proglasiti svjedokom vjere onoga koji nije pripadao pravoj vjeri. Dominikanac S. Pfürter izdao je nedavno knjigu »Der Lübeker Christenprozess 1943« u kojoj dokazuje da postoje svi uslovi da se smrt pastora K. Stellbrinka prizna za pravo mučeništvo (Una sancta 1962, 2, 69).

Ekumensko zborovanje. Ekumensko vijeće holandske omladine pokušavalo je do sada mnogo puta održati zajednički sastanak omladine odijeljenih kršćanskih zajednica s katoličkom omladinom. To je ove godine prvi put uspjelo. Na zboru omladine u gradu Eindhovenu uz embleme ekumenskog pokreta lepršale su i vatikanske zastave (Una sancta 1962, 2, 71).

Kardinal Bea. Predsjednik sekretarijata za zbliženje kršćana kardinal Bea radi vrlo intenzivno. Izgleda da je on držao više konferencija kroz ove dvije godine nego svi kurijalni kardinali zajedno kroz pola stoljeća (Inform. cath. intern. 1962, 168, 5).

Ekumenska nastojanja u Francuskoj. Francuski episkopat je imenovao Msgra Martina, nadbiskupa Rouena, da rukovodi i nadzire sva nastojanja sa strane katolika u Francuskoj za zbližavanjem svih kršćanskih zajednica. Pod njegovim vodstvom sastalo se u tu svrhu u Lyonu 24. do 27. travnja o. g. četrdeset svećenika koje su izabrali biskupi (Inform. cath. intern. 1962, 168, 9).

Zajednički studij. Sveti Zbor sjemeništa i sveučilišta ovlastio je rektore i upravitelje crkvenih zavoda da mogu u svoje institute primati studente kršćane koji nisu katolici. Za to je do sada bila potrebna posebna dozvola Sv. Stolice (Inform. cath. intern. 1962, 170, 5).

Ekumenska komisija. Kardinal Leger, nadbiskup Quebeca, imenovao je 9. svibnja o. g. komisiju od devet članova, od kojih su dva svjetovnjaka, za usklađivanje ekumenskih nastojanja u njegovoj dijecezi (Inform. cath. intern. 1962, 170, 22).

Interkonfesionalno bogoslužje. U Aleksandriji je nedavno sudjelovalo kod zajedničkog bogoslužja oko 1.500 pripadnika različitih kršćanskih zajednica sa svrhom da »zajedno s Kristom mole Kristovu molitvu za jedinstvo«. To se bogoslužje sastojalo od čitanja Sv. Pisma, molitava na različitim jezicima, pjesama i propovijedi. Iz Kaira je došao katolički patrijarh Kopta. Uz aleksandrijskog latinskog apostolskog vikara bila su prisutna tri grčko-pravoslavna biskupa i jedan predstavnik hijerarhije odijeljenih Kopta (St. Pöltner Kirchezeitung 1962, 25, 2).

Interkonfesionalne duhovne vježbe. Na duhovnim vježbama za katoličke svećenike u Glenmontu (USA) sudjelovale su grupe pravoslavaca, protestanata i anglikanaca. Jutarnje nagovore je držao jedan isusovac a popodnevne jedan protestantski pastor (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 26, 2).

Izjava carigradskog patrijarhe. Prigodom posjeta Msgra Willebrandsa, tajnika sekretarijata za veze među kršćanima, carigradskom patrijarhi Atenagori I, rekao je patrijarh: »Mi uopće nismo duboko odijeljeni, nego samo na površini. Mi imamo istu vjeru, iste sakramente, iste mučenike, iste svece« (Quartalschrift 1962, 3, 233).

Vladanje prema inovjercima. U korizmenom pastirskom pismu nadbiskup Liverpoola iznosi kako vjernici moraju izbjegavati svako neslaganje i nepovjerenje prema pripadnicima drugih vjerskih zajednica. Za to je dao sedam načela od kojih prvo glasi: Ne prigovaraj nikada nekatolicima da njihova vjera nije prava (Herder-Korrespondenz 1962, 8, 365).

Prelazna Crkva. Predstavnici anglikanskog društva sv. Križa u Oxfordu posjetili su Sv. Oca i predložili mu plan tzv. »prelazne Crkve« s ciljem da se postepeno združe s katoličkom Crkvom (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 25, 2).

C. Craig kod Sv. Oca. Poglavar prezbiterijansko-kalvinističke Crkve C. Craig bio je 28. ožujka ove godine u polsatnoj audijenciji kod Sv. Oca (Herder-Korrespondenz 1962, 8, 265).

Dan molitve za Izraelce. Njemački ogranak pokreta »Pax Christi« proveo je blagdan Mladenaca 1959. kao dan molitve za Izraelce. S različitih strana je predloženo da bi se to općenito uvelo svake godine (Herder-Korrespondenz 1962, 8, 339).

Izraelski promatrač na koncilu. U srpnju je stigao u Rim šef odsjeka za odnose s kršćanima u izraelskom ministarstvu vjere Dr Chaim Wardi. On će pratiti rad koncila i interesirati se posebno za ona pitanja koja se odnose na Židove (St. Pöltner Kirchenzeitung 19622, 26, 2).

Katedrala u Conventry. Za vrijeme rata, 14. studenoga 1940, nacistički bombarderi su potpuno uništili engleski grad Conventry zajedno sa srednjovjekovnom katedralom. Novoizrađena katedrala postala je simbol bratstva i dobrih odnosa među narodima i vjerskim zajednicama. Neposredno iza rata uz križ nad ruševinama sastala se njemačka i engleska omladina u duhu kršćanske bratske ljubavi. Njemačka je omladina odmah sakupila prilog od 100.000 maraka za obnovu katedrale. U prvoj izgrađenoj kapeli vršila se služba Božja na engleskom i njemačkom jeziku. Na svečanost posvete katedrale, 25. V o. g., bio je pozvan njemački ministar E. Lemmer. Anglikansku Crkvu zastupala je kraljica Elizabeta i kenteberiški nadbiskup. Među gostima na počasnom mjestu bili su poslanici 43 države (Feuerreiter 1962, 12, 27).

Koncil kao misterij. Nadbiskup Mechelna i Bruxellesa kardinal Suenes u ovogodišnjem korizmenom pastirskom pismu naglašuje da je koncil misterij u onom smislu u kojem o misterijima piše naš suradnik Filip Kavčič u ovom broju našeg lista. Kardinal doslovno piše: »Koncil je misterij milosti za Crkvu i svijet: misterij vjere, misterij ufanja i misterij ljubavi« (Herder-Korrespondenz 1962, 8, 346—347).

Porast redovništva. Kroz godinu 1961. broj redovnika u svijetu povećao se preko 5.000. Danas su najbrojnije redovničke zajednice: isusovci (35.086), franjevci (26.876), salezijanci (21.048), braća kršćanskih škola (17.560), kapucini (15.708), benediktinci (11.550), dominikanci (9.841), redemptoristi (9.030), maristi (8.974), misionari oblati (7.505) a zatim dolaze drudi redovi (Inform. cath. intern. 1962, 168, 5).

Katolička sveučilišta. Nekoć su sva sveučilišta bili crkvene ustanove. Najstarija sveučilišta osnovala je Crkva: Salermo (1050) a zatim Bolonja, Pariz (Sorbona), Oxford, Cambrige, Padova, Prag, Tuluza, Salamanka, Beč, Leipzig, Krakov... Tek poslije humanizma osnovana su i druga sveučilišta. Razvoj prilika od 19. st. ovamo zahtijevao je osnutak mnogih isključivo katoličkih sveučilišta. Najstarije katoličko sveučilište koje radi neprekidno od svoga postanka do danas je sveučilište u Manili (osnovano 1645). Zatim su redom sveučilišta u Luvenu (prvi put osnovano 1425, obnovljeno 1833), Pariz (1875), Lille (1876), Quebec (1876), Lyon (1886), Tuluza (1889), Ottawa (1889), Washington (1889), Maynooth (1896), Comillas (1904), Tokio (1913), Milan (1920), Lublin (920), Nimwegen (1923), Montreal (1927), Santiago-Chile (1930), Bogota (1937), Salamanca (1940), Lima (1942), Medellin (1945), Sao Paolo (1947), Rio de Janeiro (1947), Porto Alegre (1950), Quito (1954), Niagara Falls (1956), Campinas (1956), Cherbrooke (1957), Chicago (1957), Havanna (1957). Leopoldville (1957), Pamplona (1960), Buenos Aires (1960), Guatemala (1961), Nicaragua (1961), Valparaiso (1961). Ovdje nisu pobrojeni papinski i redovnički ateneji u Rimu (Quartalschrift 1962, 3, 238—240).

Misijski kongres. U Lyonu je od 9. do 13. svibnja o. g. održan međunarodni misijski kongres u spomen stogodišnjice smrti Pauline Jaricot (Inform. cath. intern. 1962, 167, 3—4).

Djela T. de Chardina. Vrhovni Zbor sv. Oficija izdao je 30. o. g. opomenu biskupima, redovničkim starješinama, rektorima sjemeništa i sveučilišta da čuvaju omladinu od pogibeljnih nauka koje se nalaze u djelima T. de Chardina, svećenika DI koji je umro pred sedam godina, i u djelima njegovih učenika (Glaube und Leben 1962, 27, 482).

Tajna smrti. Suvremeni bogoslovski pisac K. Rahner ističe da se u bogoslovskim spisima vrlo malo piše o smrti: »U današnjoj teologiji uglavnom se hladno uči da je smrt kazna za istočni grijeh. I to je gotovo sve« (Schrifren zur Theologie I, 21). U bogoslovskim krugovima vrlo je zapažena knjiga L. Borosa »Mysterium mortis« u kojoj iznosi ovu nauku: Na smrti ima svaki čovjek mogućnost da izvrši prvi potpuno lični čin. Smrt je čas svijesti, slobode, susreta s Bogom, konačne odluke. Na smrti imaju svi ljudi mogućnost za slobodnu odluku, pače i pogani i neskrštena djeca i oni koji naglo umiru. Svak se može slobodno opredijeliti za Boga ili protiv njega. To je jedna od najvedrijih teza moderne teologije (Orientierung 1962, 10, 109—111, 120).

PITANJA I ODGOVORI

1. U 3. broju ovogodišnje »Službe Božje« (str. 154) donijeli ste vijest o izmjeni u Kodeksu rubrika tako da je dozvoljena »vanjska

svečanost za mnogo veći broj svetkovina nego do sada«. Zanima me na koje je svetkovine takova svečanost dozvoljena.

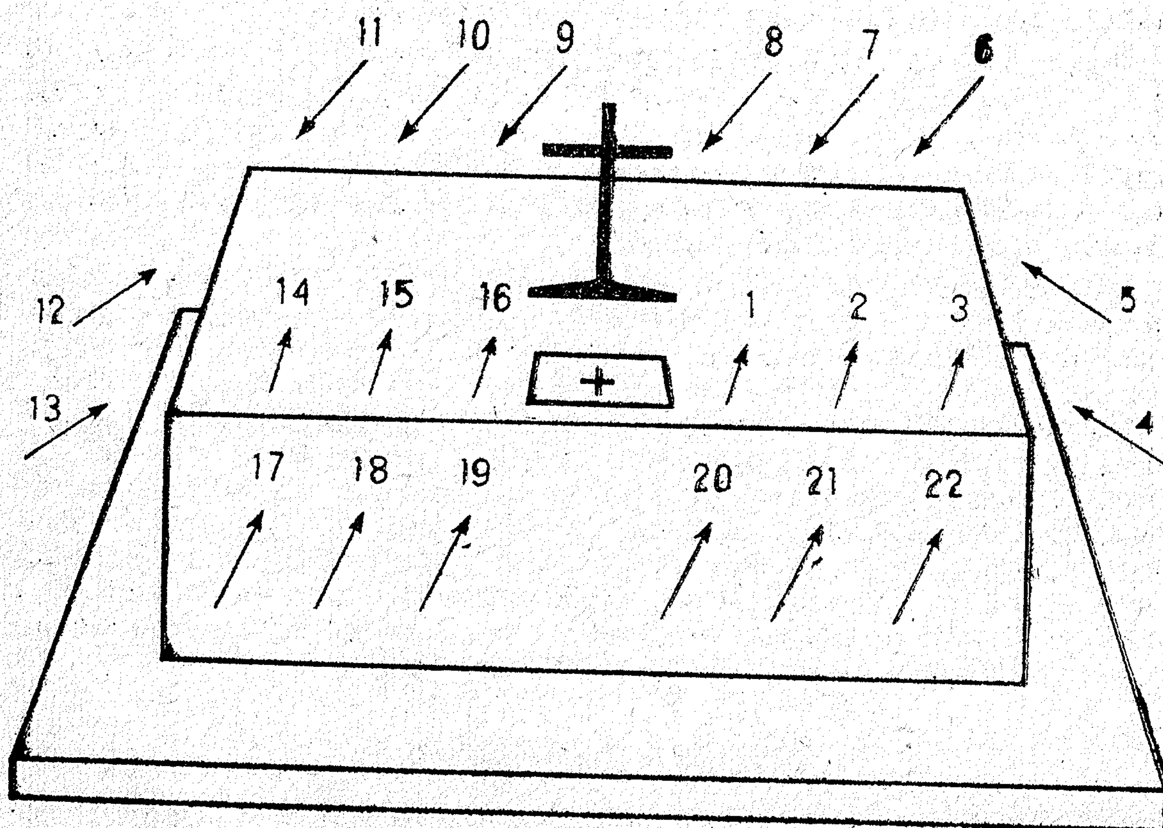
Odgovor: Prema spomenutoj izmjeni (AAS 1962, 51) po sebi je dozvoljena takova svečanost za blagdane Srca Isusova, BDM od Ružarija (1. nedj. listopada), Svijećnicu (ako se po dozvoli Sv. Stolice prenosi blagoslov svijeća u nedjelju), Zaštitnika naroda, pokrajine biskupije i mjesta, Zaštitnika reda i redovničke provincije, Zaštitnika ustanova, godišnjice posvećenja i naslova vlastite crkve, naslova i utemeljitelja reda. Po dozvoli Ordinarija mjesta dozvoljena je vanjska svečanost bilo koje svetkovine koja je zapisana u općem ili vlastitom kalendaru ako se za tu svetkovinu svijet sakuplja nešto više u crkvu. U svim tim prigodama dozvoljena od vanjske svečanosti votivna Misa II reda; ako je ta zapriječena, onda se doda molitva zapriječene Mise na Misi dana pod istim završetkom osim na najveće svetkovine (navedene pod 1, 2, 3 i 8 na tablici prednosti).

2. Broj 266 novog Kodeksa rubrika spominje da se na pokorničke dane na Primi kleči na molitve (ad orationes). Zašto je tu plural kad je na malim urama uvijek samo jedna molitva?

Odgovor: Osim glavne molitve na svršetku Prime ima još jedna molitva (Dirigere). Do sada preko nje nije trebalo klečati a po novim rubrikama treba.

3. Čuo sam da je izišao novi propis o kađenju oltara. U čemu je ta novost?

Odgovor: Doista prema obnovljenom Redu služenja sv. Mise mora misnik, gdje je zgodno obići oko oltara, kaditi obilazeći kako to pokazuje ovaj crtež.

4. Naš svijet blagoslivlje sol uoči Bogojavljenja i tu sol siplje u običnu vodu pa će njom škropiti kuću, životinje, dočikati svećenika koji pričešćuje bolesnike... Je li to pravilno?

Odgovor: Starodrevni je običaj da kršćani mnoge blagoslovine nose svojim kućama i upotrebljavaju ih u pobožne svrhe. To je sasvim opravdano jer se u nekim molitvama izričito ističe prošnja da Bog zaštiti sve ono što dođe u vezu s blagoslovljenim stvarima. Svijet dakle radi to pravilno, prema nakani Crkve.

5. Po običaju susjednih župa polazimo u korizmi jedan drugome na ispomoć prigodom uskrsne ispovijedi. U svim drugim župama to je obični dan, no kod jednog subrata to je već godinama nedjeljom poslije podne od 3 sata i ponedjeljak do podne. Radi te pomoći moram uvijek svake godine ispustiti večernju Misu u filijali na kojoj bude oko 200 vjernika i poći k njemu na ispomoć. Večernju Misu prije toga ne mogu imati jer u 3 sata kod njega već počinje ispovijed a večernja Misa može najranije započeti od 4 sata. Ja sam mu kao i ostali kolege govorili da i on kao i mi premjesti uskrsnu ispovijed na obični dan, no on ostaje kod svoga da kod njega mora biti nedjeljom jer da imade dosta radnika. Ja kao i ostali kolege ne vidimo razloga unatoč tog njegovog obrazloženja da se ne bi moglo to obaviti običnog dana jer mi ispvijedamo od 3 sata popodne do 10 sati navečer i ujutro od 5 pa do 9 sati prije podne. Kako je sada euharistijski post samo tri sata, ti radnici kad dođu s vlakom s posla u 3 sata popodne, odnosno 5 sati popodne ili 7 sati uvečer još uvijek se mogu ispovijediti i pričestiti do 10 sati navečer. Ovako 200 vjernika ostaje bez sv. Mise radi te pomoći u susjednoj župi. Ipak moram ići jer inače ne će on doći k meni u pomoć. Molim vaše mišljenje tko ima pravo i da li je pomoć susjednom kolegi da on opet dođe k meni dostatan razlog da 200 vjernika ostane bez nedjeljne Mise. Tako je to već godinama. Da li taj običaj ispričava svećenika od celebriranja večernje Mise?

Odgovor: Drago nam je da čitaoci postavljaju što više pastoralnih pitanja kao što je ovo na koje odgovaramo. Teško je nama izdaleka rasuditi konkretne prilike i razloge župnika koji hoće da se u njega ispovijeda nedjeljom. Svakako razlog da se ispovjede i radnici koji su tu nedjeljom nije bez vrijednosti. U radne dane radnici se umorni povrate s rada te se teško mogu skloniti da istoga dana pristupe na sakramente. Ovo je teoretski, općenito a konkretno u praksi imao bi da razvidi, prosudi i odluči Ordinarij. Ako li ovo ne uspije onda napominjemo da se popodnevna Misa prema tumačenju moralista vjerojatno može reći i prije 4 sata. Doduše »Christus Dominus« određuje za večernje Mise početak u 4 sata, ali motu proprio »Sacram communionem« koji je modificirao i konstituciju i odnosnu instrukciju ne govori više de Missis vespertinis nego de Missis postmeridianis. A postmeridie celebrat i onaj koji započne Misu u 12 sati. — Ako konačno i ovo ne vrijedi onda mislimo da je važnije ispovijedanje svijeta a posebno radnika nego slušanje Mise jer je slušanje Mise iuris ecclesiastici a ispovijed i pričest iuris divini. Pogotovo kad taj običaj nije bez razloga zaveden i zadržan (o. K. N.).

6. Ali smeta mašnika, ki imata isti dan vsak zase mašo obletnico za rajne, »Reši me« odpeti skupaj? Ali pa mora »Reši me« odpeti vsak zase po svoji maši?

Odgovor. Glede odveze nad truplom ali mrliškim odrom ali mrtvaškim prtom pravi novi zakonik rubrik v številki 401: »Odveza nad truplom ali odrom: a) mora biti po pogrebni maši, b) je lahko po drugih črnih mašah, in c) je lahko iz pametnega vzroka tudi po drugih mašah. — Na osmino ali obletnico ali podobno na sedmi, trideseti dan »Reši me« torej ni ukazano odpeti. Ker so po rubriki 400 vse vrste črnih maš lahko pete ali tihe, se zdi, da odveze nad truplom ali prtom ni ukazano peti, temveč jo moremo tudi le glasno moliti. (Prim. Polykarpus Radó, Enchiridion liturgicum I, Herder 1961, str. 507). Praktično je svetuje, naj vsak po svoji maši »Reši me« odpoje, če je bila maša peta, in odmoli, če je bila maša tiha.

7. Ali mora duhovnik iti po mrliča na dom in ga spremljati v cerkev od doma, ali pa je dovolj, da ga počaka pri cerkvi?

Odgovor. Rimski Obrednik pravi, da se duhovniki zbero v cerkvi in na znak z zvonom odidejo »k hiši umrlega«. Pri nas veljavni Obrednik (knjižica Pogrebni obredi v lavantinski in ljubljanski škofiji) pa pravi, da se duhovščina »napoti k hiši umrlega ali na kraj, kjer leži mrlič«. Če je dom umrlega daleč, gre po krajevnem običaju duhovščina navadno do znamenja sredi vasi ali blizu cerkve. Ohranite dosedanji zakoniti krajevni običaj!

8. Ali morajo med pogrebno mašo brez mrliča ali med mašo na osmino ali obletnico pri mrličem odru ali pri prtu goreti sveče?

Odgovor. Obrednik o tem ne govori. V naši škofijah postavijo zraven tudi svečnike — pač zato, da sveče na njih med mašo gore. Če bi jih ne prižigali, bi verniki to tolmačili kot skopost ali zanikrnost.

9. Ali se mora pri »Reši me« po maši, ko ni mrliča, porabljati ogenj ali smemo opraviti odvezo brez njega?

Odgovor. Obrednik jasno govori, da je treba pri »Reši me« pokropiti in pokaditi. Torej je potreben ogenj.

10. Koliko sveč mora goreti pri nedeljski župnijski maši? Ali zadostujeta tudi dve, ali morajo biti štiri, kakor nekateri trdijo?

Odgovor. Dosedanje splošne rubrike misala in Caeremoniala Episcoporum so predpisovale: dve sveči za tiho mašo, štiri ali šest za peto mašo, šest za slovesno mašo, sedem za ordinarijevo pontifikalno mašo. Odlok obredne kongregacije z dne 18. avgusta 1949. zahteva za slovesno mašo vsaj štiri. — Glede na slovesnost smemo prižigati več sveč, za župnijsko mašo štiri. Tako govore dekreti obredne kongregacije. — Škofovska konferenca v Zagrebu je jeseni 1959. določila: pri tihi maši morata goreti dve voščeni sveči, pri peti (ko duhovnik poje) štiri, pri slovesni (asistirani) šest, pri pontifikalni sedem in pred izpostavljenim sv. R. t. vsaj šest voščenih sveč.

Kristovu crkvu obasjava svijetlo. Nije to svijetlo znak večernjeg sumraka nego jutarnje zore koja naviješta početak vedrog dana.

Ivan XXIII